СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 152. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 2-го липня, 1937 — VOL. XLV. No. 152. Jersey City, N. J., Friday, July 2, 1937. THREE CENTS

ТИМЧАСОВЕ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ В ІНДІЯНІ

ШІКАҐО. — М. Клифорд Тавнсенд, ґубернатор стейту Індіяна, довів до перемиря в сталевім страйку робітників підприємства „Інленд Стіл Компані" в Іст Шікаґо, Індіяна, через котрий 19,000 робітників не працювали від 26-го травня.

На основі цеї угоди фабрики підприємства мають відкрити працю в понеділок рано.

Стейтовий ґубернатор приказав негайно здемобілізувати національну ґвардію, котру уряд викликав був на страйкову службу.

КЛИЧУТЬ МАЙНЕРІВ НА ПОМІЧ СТАЛЕВИМ РОБІТНИКАМ У ДЖАНСТАВНІ.

ДЖАНСТАВН (Па.). — У відповідь на осторогу міського уряду, щоб він винісся з міста, Джеймс Марк, керівник страйку робітників проти сталевого підприємства „Бетлегем Стіл Корпорейшен", викликав масову збірку майнерів для демонстраційної заяви своєї симпатії страйкуючим сталевим робітникам.

Демонстрація має відбутися в неділю, в 2-гій годині зполудня, в Фейт'с Ґров на кінці Джанставну. Марк каже, що це буде демонстрація сили, яка стоїть за страйковими робітниками.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В КАНТОНІ.

КАНТОН (Огайо). — Як національна ґвардія помагала опорожнювати фабрику підприємства „Репоблик Стіл Корпорейщен" з 2,000 нестрайкуючих робітників, страйкарі стали кидати камінням і цеглами. Прийшло до загальної бійки, в котрій ранено 8 осіб. Військо й поліція арештували 75 осіб.

У кількох бльоках довкола цеї фабрики зірвано всі телеграфічні дроти.

ПОЛІЦІЙНИЙ УРЯДНИК ПРИЗНАЄ БРУТАЛЬНІСТЬ ШІКАҐОВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — На переслухання перед субкомітетом сенату під проводом сенатора Ла Фолета в справі крівавих заворушень у Памятковий День у Савт Шікаґо ставали в середу представники поліційного департаменту міста Шікаґо.

Поліційні урядники повторяли свої давні обвинувачення демонструючих робітників, що, мовляв, демонстранти перші напали на поліцію та заставили її вжити зброї і що поліція поводилася по людяному. Коли одначе сенатський комітет показав на переслуханню фільмові знимки з цих заворушень, на допити сенаторів Джан Прендерґаст, капітан поліції в Шікаґо, признав, що відфотографовані сцени показують, що поліція поводилася з брутальністю, зовсім не оправданою проти демонстрантів.

Сенатор Ла Фолет подав до протоколу сенатського комітету, що сталеве підприємство „Репоблик Стіл Корпорейшен" купило за один місяць перед 1-шим днем травня цього року ґазових бомб і тим подібних причандалів на загальну суму 43,901 долярів та, що з цього закупу призначило для шікаґовської фабрики матеріялів на суму $2,767.

ПАРКЕРИ ЗАСУДЖЕНІ НА ВЯЗНИЦЮ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Федеральний суд видав присуд у справі Елиса Паркера, начальника детективів повіту Борлинґтон, та його сина, Елиса Паркера молодшого, котрих присяжні судді недавно признали винуватими викрадення Пола Г. Вендела, свого приятеля, з цілю заставити його признатись до викрадення дитини летуна Чарлза Линдберґа. Батько дістав 6 літ вязниці, а його син 3.

Видаючи присуд, суддя критикував поведення оборони; мовляв, якби обвинувачені були признались до вини, їм було би лекше. Оба засуджені внесли апеляцію й вийшли на волю по зложенні кавції по $20,000 за кожного.

ПРИСУД ПРОТИ СИНА ЦАРСЬКОГО ЛІКАРЯ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім стейтовім суді відбулася розправа проти 53-літнього Ганека Пазнера за вимамення від одного лікаря й одної жінки суми $63,000. Пошкодовані казали, що Пазнер здурив своїх „клієнтів", що він потрапить при помочі відповідних хемікалій переміняти 10-долярові банкноти на 100-долярові. Пазнер признався по части до вини, а суддя засудив Пазнера на вязницю від двох і пів до пятьох років.

На суді доказували родина й приятелі обвинуваченого, що Пазнер це потомок російської аристократичної родини, що його батько був особистим лікарем царя Миколи Другого, та що ця родина збідніла через революцію. Самий обвинувачений покінчив курси хемії в Гайдельберськім університеті в Німеччині.

ПОДРУЖЖЯ СИНА РУЗВЕЛТА З МІЛІОНЕРКОЮ.

У протестантській епископальній церкві у Вилминґтон, Делявар, відбувся в середу зполудня шлюб Френклина Д. Рузвелта, третього сина президента Рузвелта, з панною Етел Дю Понт, що належить до одної з найбагатших фабрикатських родин в Америці. На церемонію прибули представники уряду й американських фабрикантів, що з собою тепер ворогують.

ДЕПОЗИТИ В БАНКАХ КАНАДИ ЗРОСТАЮТЬ.

Домініяльний департмент оголошує, що біжучі депозити в чартерованих банках Канади виносять поверх 732 міліони, отже в порівнянні з березнем видно зріст на 21 міліон долярів. Так звані рятункові депозити не змінились і стоять на $1,583,327,255. Біжучі позички зросли на поверх 16 міліонів і дійшли до числа 710 міліонів. Обіг векслів зменшився з 112 міліонів до 110 міліонів.

НАПАД ІНДІЯН НА КОЛЬОНІСТІВ.

На кольонію Кастелі, на території Чако (пограниччя Болівії та Параґваю) напала ватага індіян. Червоношкірі почали забирати худобу кольоністам. Нападені ставили завзятий опір, одначе індіяни мали чисельну перевагу і загарбали все майно кольоністів. Вони вимордували одну родину, зложену з батька, мами і двоїх дітей, а інших кольоністів ранили. Тепер кольоністи з околиці держать охоронну сторожу. На поміч їм прийшла поліція.

ВІДЧИНЕНІ ДВЕРІ КРАМНИЦЬ.

На зборах одного лондонського товариства обговорювали присутні купці незвичайно цікаву справу: чи відчинені двері крамниць мають вплив на клієнта чи пак покупця, чи ні. У дискусії більшість заявилася за те, щоб купці мали відчинені двері своїх крамниць. Один із купців сказав, що великою заохотою для покупця є те, коли він, проходячи попри крамницю, може глипнути до середини крізь відчинені двері. Один фризієр оповідав, що фреквенція в його льокалі збільшилася майже 20 проц. від часу, як він упав на цю щасливу думку відчиняти входові двері. Він запримітив, що іноді клієнт воліє перейти впоперек вулицю, або піти кільканацять метрів дальше, щоб увійти в відчинені двері та не натискати клямки. Більшість лондонських купців рішила відчиняти двері своїх крамниць, щоб ваохотити клієнтів до відвідин.

ЧЕХИ ВИМИРАЮТЬ.

На основі обчислень статистичного уряду природній приріст населення в Чехословаччині впав до мінімум і давав в останиіх двох роках 1 на тисячу, при чому 60 судових округ мали вже надвишку смертей над уродинами. Значно краще представляється справа на Словаччині і на Закарпатті, де природній приріст до 14 на тисячу.

ОБДУРЮВАЛИ ДІВЧАТА ГОЛІВУДОМ.

В місцввості Крулевска Ґура під Варшавою арештовано афериста й ошуканця Яна Кравчика та його спільників, російського еміґранта Данілова і купця Ґедалє Слухера, що мешкали у Варшаві. Кравчик подавав себе за фільмового режисера з Голівуд, „Мек Корніча", і при помочі своїх спільників заманював до віллі в Королівській Горі молоді й гарні жінки, щоб „ствердити їх фотоґенічність" та евентуально заанґажувати їх до американського фільмового підприємства. Від кандидаток на виїзд брали „на кошти іспиту" від кількадесятьох до кількасот зл. Кандидатки фотографовано в нецензурних позиціях, опісля шантажовано, виманюючи від них гроші. Взагалі шантажисти вимантили таким способом поверх 6 тисяч зл. В часі ревізії в мешканнях ошуканців знайшли спис шантажованих жінок, багато фотоґрафій, переважно порноґрафічних, і значну готівку.

БУДОВА КОСТЕЛІВ, КАПЛИЦЬ І ЛЮДОВИХ ДОМІВ У СОКАЛЬЩИНІ.

Як повідомляє ПАТ, польські дідичі сокальського повіту зложили „національний дар 3-го Мая" в сумі 100,000 зл Гроші мають обернути на будову костелів, каплиць і людових домів. Вибрано комітет, який уложив плян праці на найближчі роки. Плян передбачає на цей рік викінчення костела в Бояничах і Свитажеві та людових домів у Гільчу і Ґатовицях. Крім того рішено побудувати людові доми в Тартакові, Гоголеві, Бобятині і Теляжі та каплиці в Лещатові. В неділю, 6. червня посвячено людовий дім у Добрачині.

УТЕЧА 14 ВЯЗНІВ.

До польського міністерства справедливости надійшла вістка, що з головної вязниці в Дубні втекли 14 вязнів. Утеча відбулася по американськи. Вязні приготовлялись до неї від довшого часу, викопуючи підземний тунель. Викопану землю прятали кудись поза вязницею. Коли тунель мав уже відповідну довготу, вночі на 27. травня вязні пробили останню перешкоду — тонку земну стіну і 14 осіб вийшли на волю. Провідниками тієї втечі були два брати Москалюки, засуджені на 15 літ вязниці. З Варшави виїхала до Дубна окрема комісія, щоби перевести слідство. Тому десять літ у Ґрудзьондзу втекли в подібний спосіб 22 вязні.

93 НЕДУГИ НАРАЗ.

В Парижі помер у віці 35 літ робітник Дешан, у якого лікарі ствердили 93 недуги нараз. Вичислення тих недуг з подробицями тревало годину і на клініці Дешан був предметом загального зацікавлення. На диво помер він не з причини своїх недуг, але наслідком самогубства. Лікарська діягноза так його пригноблювала, що він вискочив крізь вікно і згинув на місці. Заощадив собі терпіння і багатьом лікарям праці.

8-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ ДЛЯ ЗВІРЯТ.

В місті Мусорі, в Індії, префектура поліції видала розпорядок, що підприємцям не вільно змушувати до праці звірята довше як 8 годин на добу. Тягарі, які перевозять вантажні звірята, не можуть перевищати 2 і пів сотнара.

ВАТИКАНСЬКИЙ ПРОЦЕС ЗА ГОНОРАР.

Перед ватиканським судом відбувся недавно дуже цікавий процес за висоту гонорару за відновлення мистецьких творів. Ватикан доручив професорові Пієтро де Фара відновити два величаві твори Рафаеля і Джітта. Мистець виконав доручення і почав домагатися гонорару у висоті 2 міліони лір. Директор ватиканських збірок запропонував професорові ледви 20,000 лір.

У висліді цього спору ціла справа опинилася перед судом. Суд покликав окрему комісію, яка мала устійнити висоту гонорару. Знавці не могли погодитися, зате признали всі одноголосно, що важко оцінити працю, зложену в незвичайно вартісний мистецький твір.

Вкінці суддя рішився на компромісовий присуд. Не признав ні 2 міл. лір, ні 20,000 лір, тільки суму 44,000 лір, що її Ватикан мусітиме виплатити, бо рішення ватиканського судді є — на підставі лятеранських договорів — невідкличне.

ЖАХЛИВІ ЗІЗНАННЯ ВЯЗНЯ.

Жовква має неабияку сензацію. Приїхав туди слідчий суддя Капусцінський, щоби перевести доходження у справі 29-літнього Йосифа Смика, що відсиджує кару 3-літньої вязниці у Вронках. У вязниці він признався, що в 1933 р. з намови якогось Магомета застрілив знаного в Жовківщині Янка і закопав у жовківському парку. Дальше Смик зізнав, що спільно з Магометом і Янком напали на почтовий віз в околиці Томашова, звідки він родом, та опісля за намовою Магомета вбив Янка. Смика перевезли до Жовкви, щоби показав місце, де закопав свою жертву.

ЗВІРСЬКЕ ВБИВСТВО.

В селі Саджавці, пов. Надвірна, кількоро дітей білили полотно в Пруті. На другому березі вигрівалися на сонці три волоцюги, з яких один мав при собі кріс. Нараз чоловік із крісом перейшов на другий бік ріки і забрав дітям полотно. На крик дітей прибіг Іван Якубяк, що працював недалеко на полі, і пустився за ними в погоню. Коли Якубяк знайшовся у віддалі 4 метрів від грабіжника і зажадав звороту полотна, цей нагло відвернувся і вистрілив із кріса до Якубяка, поціливши його в око, після чого, якби ніщо не сталося, пішов зі своїми товаришами дальше. Збіглися сусіди, але не могли вже нещасного врятувати, який незабаром умер. Тимчасом грабіжник утік і поліція досі його не відшукала. Якубяк полишив жінку і четверо дітей.

ЯПОНІЯ І СОВЄТИ НАГРОМАДЖУЮТЬ ВІЙСЬКА НАД АМУРОМ

ТОКІО (Японія). — Американська пресова аґенція подає, що має відомости, що заряджено висилку нових військових частин до Манчука, в ті місця, де є на ріці Амурі острови, через які приходить від кількох років до завзятих спосір між Японією і Совєтами. Є це недалеко міста Блаґовещенська над середнім Амуром, на границі між Сибіром і Манчуком. Японський комунікат подає, що саме там стріляно з совєтських річних воєнних суден до японських жовнірів, що купалися в Амурі. У відповідь на це, як подає японський комунікат, японські прибережні гармати зачали обстрілювати совєтські судна. Внаслідок цієї канонади затоплено одно совєтське судно, друге сильно подіравлено, а третє вратувалося втечею. Японський уряд твердить, що вже те, що затоплене совєтське судно знаходилося на стороні Манчука, вказує, що тут вина є по стороні Совєтів. І тому поручено японському амбасадорові в Москві вимагати від Совєтів негайного вияснення, даючи заразом до пізнання, що коли ці вияснення не будуть задоволяючі, то Японія готова виповісти Совєтам війну.

СОВЄТИ ВІДПЕКУЮТЬСЯ ВИНИ.

МОСКВА. — Уряд здає собі добре справу з положення на Сибірі й теж зарядив негайне скріплення берегів Амуру. Кажуть, що там є вже й без того нагромаджені більші воєнні совєтські сили. Та, не зважаючи на те, Кремль лякається вибуху війни і твердить, що прийшло до стрілянини на ріці Амурі з вини японського воєнного кружляка, бо це він почав стріляти до совєтської військової сторожі.

ДУМАЮТЬ, ЩО СТРІЛЯНИНУ СПРОВОКОВАНО.

ТОКІО. — Тут панує переконання, що совєтський міністер заграничних справ, Літвінов, дійсно намагався не допускати до нових терть на пограниччі між Сибіром і Манчуком, щоб не дражнити Японії. В тім напрямі навіть видано совєтським частинам над Амуром гострі прикази. Та тих приказів там не придержуються. І, як твердять деякі японські круги, діється це тому, що в совєтських військових частинах на Сибірі є повно елементів, незадоволених з режіму Сталіна, які змагають до втягнення Совєтів у війну, щоб тим чином викликати лекше революцію в Совєтах і повалити Сталіна.

КОЖНА НОВА ІСКРА МОЖЕ ВИКЛИКАТИ ПОЖЕЖУ.

ТОКІО. — Ось так глядять тепер у японських офіційних кругах на події на Сибірі, себто на конфлікт, який там скоївся між Японією і Совєтами. Це значить, що війна може вибухнути кожної хвилі, хоч японський ґенеральний штаб собі її покищо ще не бажає.

ЗБИРАЮТЬ ВІДПАДКИ ЗАЛІЗА.

ЛОНДОН. — Анґлія числиться з тим, що може їй забракнути сирівців на випадок війни. І тому взиває збирати старе залізо, ріжні залізні відпадки, що не до вжитку, щоб їх у часі війни можна було зужиткувати для зброєння.. Так тепер поступають у Німеччині й Італії.

ОБНИЗИЛИ ВАРТІСТЬ ФРАНКА.

ПАРИЖ. — Посли і сенатори вкінці згодилися на те, щоб дати новому міністрові фінансів диктаторську владу аж до 31. серпня, щоб за той час вивів Францію з тяжкої фінансової кризи. А покищо знижено вартість франка до 4 американських центів, себто зменшено ту вартість майже на одну пяту частину.

ХИТРА ДИПЛЬОМАТІЯ.

ЛОНДОН. — Націстична Німеччина зачинає надто тягнути фашистівську Італію у хвості своєї політики. Так видається італійцям. І це їм не подобається. Це добачила Англія і тепер хитро підходить до Італії, щоб її новими уступками перетягнути у сферу своїх впливів..

РЕЛІҐІЙНА БОРОТЬБА В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛҐОРОД (Югославія). — Югославія має православних сербів, як теж хорватів і словінців, що є католиками. Уряд почав переговори з Ватиканом, щоб заключити з ним конкордат. Та проти цього виступила православна ґієрархія. Православний єпископ з Охрида кинув анатему (прокляття) на тих всіх православних, що підпиратимуть конкордат. Справа конкордату буде вирішена в парляменті. Єпископ накинувся теж на о. Антона Корошеца, католицького священика, що як міністер справ внутрішніх заборонив православним священикам згадувати за конкордат.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОРАЗКА ЗА ПОРАЗКОЮ

Таке треба сказати про висліди політики українських послів у Варшаві. Цього не можуть сьогодні закрити навіть найбільші прихильники „угодової" політики. Це мусять визнати і самі посли. Бо, як знаємо, чого вони не підносилиб у польськім соймі чи сенаті в справі поліпшення положення українського народу під Польщею, все те здалося, як кажуть поляки, „псові на чоботи". Це очевидне, що вся посольська акція у Варшаві зведена тепер до підпирання польського уряду на те, щоб дозволено українським послам задержати мандат і посольські диєти і мати ще сяку-таку змогу виливати час від часу свої жалі про — кривди українського народу, без усякої надії на якісь реальні наслідки, чи уступки з боку польської влади. Є це отже хіба тільки матеріял для ґазет, але й то тільки українських, бо польські збувають ці українські „жалі" мовчанкою. Іншими словами, є це матеріял на „домашній збут". Є чим виказатися перед виборцями, як не реальними успіхами, то хоч — промовами-жалями.

Очевидно, що не треба було бути ясновидючим політиком, щоб можна було те все передбачити. І про те ми вже нераз писали. І звертали увагу на ту величезну моральну шкоду, яку поносить наша нація навіть зі становища чисто реальної політики, бож така нерозумна політика розбиває, пригнічує і деморалізує. Сім мілїонів українців під Польщею не можуть не знайти розвязки життя. І тому ми в краю поступалиб скорше й дальше, якби не мали таких політичних голов, що проти надії надіються в тім розумінні, що треба і можна дійти до якогось порозуміння з польським урядом у справі „співжиття". Як булоб краще, доцільніше й розумніше, колиб принаймні наші провідні люди відчували ту відповідальність перед історією, щоб у теперішніх часах, таких важних історичних хвилинах не повторювали давніх угодових помилок і не ослаблювали своїми безнадійними угодовими ухилами тої революційної напружености, яку витворила в нашій нації наша визвольна боротьба, а яка наказує не вірити в можливість згаданого „співжиття". Бо чи не стверджує тепер тесаме, наприклад, і львівське „Діло" (ч. 132), коли, подаючи про ще одну поразку українських послів на варшавськім терені, визнає, що правдою є те, що „польські націоналісти підняли вітрила і ведуть польський державний корабель у напрямі національного тоталізму", та що навіть в очах „чесних" поляків для українського народу в Польщі є передбачена „маленька роля: бути німою, хоч твердою відбивною для сусідів". Ось яку відплату дає тепер польський уряд нашим угодовцям! Дораджує їм мовчати і мовчки, як зайде потреба, гинути — за Польщу. Та, на щастя, угодові ухили не зачіпили українських мас: вони ні не будуть мовчати, цілком певно, ні не підуть гинути за Польщу.

ЗАКАРПАТСЬКА АВТОНОМІЯ

Майже по 20 роках після прилучення закарпатських українців до Чехословаччини тепер нарешті празький уряд робить перший крок щодо автономії Підкарпатської Руси. Автономія цієї найзахіднішої частини української етноґрафічної території, як відомо, була ґарантована мировим договором у Сен Жермен. Але з автономією сталася приблизно така сама пригода, як із тою „пропалою грамотою", про яку пише в свойому фантастичному оповіданні наш знаменитий земляк Микола Гоголь. Про автономію багато говорилося й писалося, але справа не посувалась ані на крок, Підкарпатська Русь перетворилася в звичайну провінцію Чехословаччини, не вважаючи на мирові договори та на святочні зобовязання. Вже від давнього часу у нас виробилася звичка всі наші неуспіхи й невдачі приписувати „лихим сусідам". Але така „фільософія історії" дуже однобічна. Бо хто, який нарід у світі не має „лихих сусідів"? Але коли нарід твердо й свідомо стоїть на ногах, то навіть найзліщі вороги не страшні. Один приклад: поки Польща була в нутрі слаба і несконсолідована при кінці 18. в., то з нею могли робити все, що хотіли її сусіди — Росія, Австрія та Прусія. Навіть розділили врешті Польщу між себе. Але теперішня Польща, що встала після світової війни, не боїться бути між такими великанами, як Росія та Німеччина. Ці сусіди Польщі зі свого боку намагаються бути в приятельських відносинах із Польщею, бо не легковажать мілітарної сили польської держави.

Коли вперше зустрілися представники закарпатських українців із чехословацькими політиками в Празі, після прилучення цієї країни до Чехословаччини, то з чеського боку почули: „Ми не знаємо відносин у вашій країні. Дайте нам проєкт автономного устрою". Ця задача була для закарпатських політиків надмірна. Виховані в умовинах мадярського централізму, вони не уявляли собі, як би можна було зорґанізувати самоуправу своєї землі. Тому відповіли празькому урядові: „Як скажете, так і буде. Віримо, що нас не скривдите". Так несвідомі провідники (а інших, ліпших, не могла ще тоді дати темна маса закарпатської людности) занапастили автономію власними руками. Коли ж чехи придивилися до обставин Закарпаття, то переконалися, що дійсно буде так, як вони скажуть із Праги.

Насамперед — вони побачили, що велика частина інтеліґенції, головно з духовенства, зовсім не звязана з народньою масою. Це духовенство та інші „інтеліґентські професії" згорда позирають на „хлопів" і всяким способом відмежовуються від селянства; навіть мови вживають „панської" (мадярської), незрозумілої для „черні". Крім того закарпатське духовенство стояло в противенстві до селянства, як пануюча суспільна ґрупа. Середновічні „коблини та роковини" (свого роду панщина на служителів церкви) скасувала влада чехословацької держави, а перед тим безплатної праці від селян духовенство вимагало навіть з допомогою мадярської жандармерії. Поміж тою інтеліґенцією, що признавалася до свого „руського" народу, більшість мала ґрупа москвофілів, а українці були в меншості. Чи можна було в такім стані національного життя закарпатських українців поважно думати про автономію?

Звичайно, не було в інтересі чеських політичних чинників допомагати національному усвідомленню закарпатської України. Тому з Праги пішли великі субвенції москвофільському рухові. Поки йде спір між українським та москвофільським напрямом, за „йор" та за „ять" чехи запанували над господарським життям Закарпаття і стали суддями між цими „напрямами".

Але 15 років перебування Закарпаття в межах Чехословаччини не минули без сліду. За той час тут заведено школи народньою мовою. Москвофіли ще й досі не навчилися російської мови, а українська свідомість у масах значно зросла. Чехи все були реальними політиками. Вони вважають, що тепер настав час дещо дати Закарпаттю, хочби у формі лише декляраційній.

Проєкт автономії дуже куций. Він розширює тільки права ґубернатора, якого має призначати празький уряд. Ґубернатор, згідно з проєктом, буде мати коло себе заступника і раду сеніорів. Ґубернатор буде мати право призначати урядників Закарпаття, він же має вирішати „мовні справи". Про вибори до закарпатського сойму проєкт автономії не згадує. Фактично, ґубернатор, призначений з Праги і відповідальний тільки перед центральним урядом Чехословаччини, буде й надалі декоративною фіґурою. Зате його права рішати „мовні питання" можуть наробити українському рухові шкоди. Адже ж із Праги йде піддержка москвофільства. Ґубернатор - москвофіл може наварити такої „автономної" каші, що від неї національний орґанізм зовсім занедужає.

В. Бар.

ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВАВРИКА ЯҐОДИ ТА ЙОГО ПОМІЧНИКІВ

(Надіслана стаття).

Як знаємо, від кількох місяців переводять большевики на всіх областях свого совєтського Союзу дуже завзяту **„особисту чистку".**

Та вже найбільше сензаційною зі всіх персональних змін була зміна на становищі комісаря внутрішніх справ і ґенерального комісаря безпеки, цебто ҐПУ (чека).

Яґода, колишній римо-католик з галицького Поділля, котрий вже від кількох років був на тім становищі — зістав по першім московським процесі Зіновієва і Каменева усунений та іменований комісарем почт і телеґрафів. Він одначе не обняв фактично нового становища, але зістав арештований зараз по процесі Радека і Пятакова.

Його арештування мало бути (після урядових вісток) спричинене цілком звичайними кримінальними проступками, а то спроневіренням мілїонових сум з буджету почти і телеґрафів. Його арештування належало до найбільше сензаційних за останні часи.

Сталін ніколи Яґоди не любив, і не мав до нього якогось спеціяльного довіря. Він уважав його за такого, що цілком припадково в партію попав. По смерти кровожадного поляка Дзєржинського — став начальником ҐПУ. Другий поляк, Менжинський, людина хора і умово збочена. І він скоро помер, а на його місце висунув Сталін кандидатуру Акулова. Яґода однак займав уже передтим довгі роки важне адміністраційно-орґанізаційне становище в ҐПУ і мав велику популярність між іншим персоналом, а що найважніше, він знав багато важних тайн та мав в своїх руках цілу низку справ, котрі лише він сам міг дальше провадити.

Зрештою всі знали, що Яґода — це людина без великої етики і що він готов допуститися і найбільшої підлоти, щоби лише задержати рішальне і кермуюче становище.

Велику ролю в справі обняття Яґодою проводу в ҐПУ відограв письменник **Максим Ґоркий,** котрий знав Яґоду ще з давніших часів яко ученика революціонера - комуніста Свердлова. Ґоркий до кінця свого життя з незнаних причин почував велику симпатію до Яґоди і при кожній нагоді попирав його.

І Ворошилов — подібно як Сталін — не зносив цілого апарату ҐПУ. Мав він ще за життя і урядування Менжинського прикру придибашку з його заступником Месінґом, що насилав на нього свої гарні аґентки - танцюристки, котрі мали розслідити політичну і партійну льояльність цього комісаря війни. І як одного разу така аґентка, княгиня Урусова, виговорилась перед Ворошиловом, яку то місію припоручив їй Месінґ — то Ворошилов упав в лють та публично Месінґа погаратав. Месінґ був приятелем Яґоди, то Ворошилов слушно догадувався, що в цілій тій афері грав головну ролю Яґода.

Однакож впливи Ґоркого були в тім часі дуже поважні, бо треба було числитись не лише з його міжнародньою славою, але і з його авторитетом в партії та серед наростаючої молодої інтеліґенції.

Так отже і Сталін і Ворошилов мусіли полишити свою нехіть до Яґоди на боці (бодай на якийсь час) — і так Яґода обняв начальну команду над тою могучою орґанізацією — ҐПУ.

Яґода опирався в своїм урядуванню на **масовій провокації, на шантажі та на простих видумках-фікціях.**

За його урядування набрав величезний апарат ҐПУ переважного значіння в державнім і в партійнім орґанізмі.

Манія бачити всюди шпигунів, саботажистів, троцькістів — не признали тоді ще урядово Сталін і Політбюро — як це тепер діється, але ҐПУ почало було уже на власну руку тероризувати людність і фабрикувати масові процеси, до котрих доробллювало само потрібні докази.

І коли пройшла мода на „боротьбу з імперіялізмами", то ҐПУ само фабрикувало, скільки треба „аґентів чужих імперіялізмів", ... видумувало „орґанізації" та влаштовувало „показні процеси", що мали викликувати „обурення пролетаріяту". А ті процеси давали причину до дальших змагань з „імперіялізмами".

І так цілий апарат ҐПУ чимраз більше шаліє та викликує процеси та дивні інциденти вже навіть без всякої потреби, лише, щоби виказати свою активність і потребу свого існування. Річ очевидна, що Яґода і обласні шефи ҐПУ використували всяку нагоду, щоби ліквідувати своїх „противників", або хочби лиш тих, що себе недостаточно підпорядковували їх приказам та їх авторитетові.

Цілковита безкарність тої „служби безпеки" як і фінансова та господарська незалежність її довели до того, що ҐПУ сталося нарешті **державою в державі.** А хто би підніс проти нього хоч яку найменшу завваґу, не вже протест, той вже мусів бути певний, що його стріне пімста.

У звязку з цілковитою безкарністю та самоволею, пануючими у ҐПУ, мусіло дійти до нечуваних просто фінансових надужить. Склад ҐПУ добирано навіть не на підставі партійної приналежности та моральних прикмет, але відповідно до того, чи дотичні особи надавалися добре до всіляких „махерств".

ҐПУ старалося наслідувати англійську „Скатленд Ярд" і провадило самостійну фінансову господарку, очевидно без високої етики англійських урядовців.

А ҐПУ ґандлювало і ґандлює візами та дорогоцінностями, котрі перешварцовує в дипльоматичних пачках і куферках, під обезпекою дипльоматичної недоторкальности.

Зрештою та величезна „рухливість" Яґоди в вишукуванню „заговорів" (звичайно ним самим провокованих) погодила з часом і Сталіна з Яґодою, хоч і тут Ґоркий багато допоміг.

Але та зміна в настрою Сталіна ще більше скріпила ненависть Ворошилова, котрий зокрема не міг терпіти, що Яґода мішается до війська та до військових командантів.

А тимчасом розбещена „орґанізація обезпеки", відкриваючи передовсім небезпеки, що їх сама видумала, ставала чимраз більше несосібною до бачення того, що справді в нетрах большевицької держави діялося.

(Кінець буде).

ЯК ЗВІРІ ДІСТАЛИ ХВОСТИ

(Із оповідань африканських муринів).

Одного дня постановив начальник усіх сотворінь дати звірам хвости. До того часу звірі хвостів не мали. Корова й кінь не могли собі обганяти мух, а вивірка не могла так легко скакати з дерева на дерево, з гильки на гильку.

Начальник сотворінь скликав білобокі сороки та сказав їм:

— Летіть понад гори й доли, лісами й левадами та скличте всіх звірів! Того й того дня, як лише зійде сонечко, будуть на тому й тому місці роздавати хвости!

Сороки розлетілися на всі сторони, взяли з собою великі труби та витрублювали:

— Звірі лісові й полеві, лучні й водні, прийдіть до великих дубів на світанку того й того дня, будуть роздавати хвости!

Всі звірі злякалися:

— Що це таке хвости? Навіщо? До чого?

А лисиця сказала:

— Коли дають, будемо брати — щойно потім будемо роздумувати, навіщо нам вони.

В означений день мандрували всі звірі — деякі помало, інші скоро, одні скоком, інші летом — на поляну до ліса, де мали роздавати хвости.

Полевий зайчик вичистив собі кожушок, лабками вмився та збирався також по хвостик. Вихилив голову з ямки, а дощик йому кап-кап-кап простісенько на ніс. Зайчик злякався.

— Дощ мене затовк би! — і знову сховався в діру. Сидить і наслухує: туп-туп-туп. Тріскотять дерева, шумить трава. То напевно ведмідь. І справді!

— Дідусю ведмедю, — просить зайчик — як тобі даватимуть хвіст, випроси там який і для мене!

— Добре, коли не забуду.

— Він старий, — подумав зайчик — напевно забуде. Мушу іще когось попросити.

Чує туп-туп-туп! — Тріскотять низькі кущі. То напевно біжить вовк. І справді! — Вуйку вовче, як діставатимеш хвіст, попроси й для мене який.

— Добре, як який лишиться.

— Захланний вовк — подумав зайчик — не дасть, навіть колиб і дістав. Мушу ще когось попросити.

Чує: туп-туп-туп. — Ледви трава хитається — то біжить лисиця.

— Лисичко-сестричко, принеси мені хвостик!

— Хвостик? А який ти хотів би?

— Ну, якийнебудь.

— Добре, виберу тобі хвостик до барви кожушка — ти маєш сірий кожушок.

— Сірий, сірий.

Хоч лисичка вибралася в дорогу остання, прибігла перша, бо знає найкоротші стежки.

На означеному місці було хвостів, аж за очі хапало. Висіли тут довгі, пухкі й голі з китягою, деякі наче шнури, інші наче хроби, вючкі, золоті, білі, чорні та гніді, рівні й закручені, всілякі.

Звірам із того аж у голові крутилося. Перша отямилася лисиця. Вибрала собі хвіст — пухкий, золотий, звинний. — Я хотілаб оцей, — вказала. Начальник узяв хвіст і приложив лисиці до місця, де треба було. Лисиця похожає, вертить хвостом, чваниться.

— Гуп - гуп - гуп! — чвалає кінь. Дочвалав і вибрав собі хвіст довгий, наче мітлу.

— Оце хвіст! І з голови можу ним обганятися, — тепер мухи, уважайт! І відійшов дуже задоволений.

І корова дістала гарний хвіст, і вовк не має поганого. Волосистий, сильний, великий. А вивірка дістала такий, що може вжити його наче весла підчас скоку, а до спання може ним прикритися. Слон тупав, тупав, усім ноги понастолочував, а як прийшов, був уже лише хвіст — наче шнурок із кількома волосками. Слон був невдоволений, звісив ніс і від того часу так ходить із спущеним хоботом. Ведмідь також спізнився. По дорозі зупинився біля дупла: захотілося йому меду. Мусів задоволитися шматком шкіри, порослої шерстю — був радий, що бодай чорна!

— Щож, усі дістали? — питається начальник.

— Ні, ні, я ще не дістала — захрунькала свинка. Валялася десь у болоті, а про хвіст забула. Щойно поросятка їй пригадали. Всі дванацять в один голос заквичали: Про хвостики ми забули, хочемо хвостиків!

Вся родина прийшла по хвостики. Осталися лише тонкі хробаки; тільки один був сильніший. Як поросятка побачили, заквичали: Не хочемо таких хвостиків, не хочемо!

Та що було свині діяти? Інших уже не було. Забрала хвости, які ще були, позакручувала їх і каже:

— Ми будемо мати з усіх найгарніші!...

Від того часу всі поросята мають закручені хвостики.

Полевий зайчик сидить у своїй ямці тай жде, аж будуть звірі вертатися та принесуть і йому хвостик. Чує, ведмідь продирається крізь гущу.

— Дідусю ведмедю! А що, приніс ти мені хвостик?

— Дай мені спокій! Що ти мене обходиш! Я сам ледви такий шматок дістав...

І пішов далі.

Зайчик чекає. Біжить вовк.

— Вуйку вовче! А що, приніс ти мені хвостик?

— Я навіть не подумав про тебе. Ще добре, що для себе схопив досить сильний та косматий...

І пішов далі.

Ну, лисичка певно не буде така. Біжить лисичка.

— Лисичко - сестричко! А що, принесла ти мені хвостик?

— Про тебе я зовсім забула. Та глянь но, який я дістала: мягенький, пухкий, золотий...

І стала вертіти при цьому зайчикові хвостом попід ніс. Зайчик малощо не розплакався, що всі про нього забули. Положився і лабками закрив очі. Нараз заяць чує: гав! гав! гав! — Пф! пф! пф! — Виглянув і бачить, що то кіт шарпається з псом. Пес вихвалював свій хвіст, а кіт також свій, тай так кинулися один на одного. Пес схопив кота за хвіст і кінчик відкусив йому. Кіт вискочив на дерево. Відтоді кіт із псом не згодяться. А кінчик котячого хвоста закотився у заячу ямку. Зайчик схопив той кінчик і приложив до місця, де треба було.

Тому зайчик має такий хвостик.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться дня 3-го липня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній, 394 Блекстон ул. Обовязком кожного члена є явитися на ці збори. Член, котрий не явиться на зборах, заплатить кару, як було ухвалено. Контрольна комісія здасть звіт на цих зборах. Ще раз взиваємо батьків, котрих діти не є вписані в Тов. або У. Н. Союзі, нехай прийдуть на ці збори та впишуть їх. Будемо принимати молодих до Тов. без вступу, а до У. Н. Союзу згідно зо статутом. — Йосиф Ґалоншка, предс.; Станислав Щенґор, кас.; Стефан Бардачевський, секретар.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 4. липня, в годині 1-шій пополудні, в Нар. Домі на Компилай Гил. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — П. Черкас, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

(10)

ПРОТОКОЛ З XIX. КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО ВІДБУЛАСЬ У ВАШИНҐТОН, Д. К., В ДНЯХ 10—15 ТРАВНЯ 1937 РОКУ

Дел. 204 від., М. Близнак: Я тут говорю в імені 480 членів мого відділу і питаюся вас, пане Малицький, голови контрольної комісії: Скажіть нам, чи ви знали щонебудь про цей „особистий звіт” контрольора А. Пашука, якого не можна назвати звітом, але звичайним пашквілем? О. Малицький: Я вже передтим зазначив, що контрольна комісія дала повний звіт з підписами трьох контрольорів і цей звіт є важний. Я виную А. Пашука, що він самий хотів бути суддею Союзової господарки.

Дел. 282 від., І. Піґуляк: Чому ви, пане Малицький, допустили до виступу Пашука? О. Малицький: Я не беру відповідальности за особистий звіт А. Пашука.

Дел. 23 від., В. Шуран: Тут було сказано, що контрольна комісія поділилася працею у ріжних відділах союзової господарки. О. Малицький: Так, ми поділилися працею, але як у нас був сумнів щодо чого, то ми всі три сходилися, переговорювали та разом з тим виступали на зборах екзекутиви і цілого уряду.

Дел. 155 від., А. Яричевський: Чому ви не заперечили тому, що говорив контрольор Пашук? О. Малицький: Це був особистий звіт А. Пашука.

На внесення делеґата відділу 238, М. Давискиби, поперте делеґатом від. 282, ухвалено одноголосно голові контрольної комісії, О. Малицькому, вотум довіря.

В дискусії над звітом контрольора Дмитра Капітули перший забирає слово дел. 25 від., О. Ревюк, і ставить отсей запит: Чи правдою є, пане Капітула, що ви не годитеся зо звітом Пашука? Д. Капітула: Це був особистий звіт А. Пашука і я про нього нічого не знав. Я можу тільки ще раз підтвердити, що фінанси У. Н. Союзу є в добрім стані й щодо того ви всі, панове делеґати, можете бути певні.

Дел. 176 від., П. Бабяк: Я не розумію, чому всі три контрольори підписують звіт, що все в порядку, а потім один виступає проти. Д. Капітула заявляє, що крім того звіту, що був предложений головою контрольної комісії, А. Пашук мав на конвенції лише спитатись, чому виплачено І. Каштанюкові $735, чому виплачено д-рові Мишузі $10 дієти на минулій конвенції та що робить у редакції „Свободи” Е. Ляхович. За все інше, що тут підносив А. Пашук, контрольна комісія не бере ніякої відповідальности, бо це був його „особистий звіт”.

Дел. 62 від., Ю. Бліхар, питається, чи це все правда, що говорив А. Пашук? Д. Капітула: Я щойно ствердив, що це був „особистий звіт” А. Пашука.

На внесення дел. відділу 114, Т. Сенчука, поперте делеґатом відділу 91, уділено головному контрольорові Д. Капітулі вотум довіря одноголосно.

Заки приступлено до дискусії над звітом контрольора А. Пашука, А. Пашук заявляє, що він не підписував того звіту контрольної комісії, що є поміщений у книзі звітів головного уряду. Я теж не підписував звіту контрольної комісії з липня 1936 року, заявляє А. Пашук. Голова контрольної комісії, О. Малицький: Коли мова про звіт, що є поміщений у книзі звітів головного уряду, то А. Пашук дав мені право підписати за нього той звіт. Я вважаю, що А. Пашук уживає слів, з якими не числиться.

Дел. відділу 54, А. Маланчук, завважує, що контрольор А. Пашук уживає ввесь час слова „але”, і то в такий спосіб, щоб впровадити людей у блуд та викликати в них підозріння, а то й переконання, що колиб у Союзі був хто інший урядником, то тоді всі залеглі відсотки від морґеджів булиб сколектовані й Союз не був би мав ніякої втрати. Я думаю, каже дел. Маланчук, що ми всі найкраще розуміємо, чи можливо було вийти з цеї вісімлітньої депресії без ніякої втрати.

Тут голоситься до слова рек. секретар, Д. Галичин. Контрольор А. Пашук порушив таку справу, яка вже торкається не тільки осіб, але самої орґанізації. Заперечуючи свій підпис під звітом контрольної комісії, він ставить під сумнів не тільки теперішній звіт, але й всі інші звіти контрольної комісії, які були проголошувані у „Свободі” впродовж останніх чотирьох років. Таким ставленням справи він може викликати не тільки серед присутніх делеґатів, але взагалі серед нашого членства підозріння, начебто в нашій орґанізації діялися якісь такі річи, що їх треба закривати. А коли серед членства закрались би якісь, навіть найменші сумніви щодо господарки в нашій орґанізації, то це, очевидно, принеслоб нашій орґанізації велику шкоду.

Супроти того я тут заявляю, що всі звіти й протоколи, включаючи й звіти контрольної комісії, які впродовж останніх чотирьох років були проголошувані в „Свободі”, є стверджені й підписані власноручними підписами всіх трьох контрольорів, крім одного звіту контрольної комісії за час від 1-го липня 1934 до 31-го грудня 1934, який то звіт був підписаний тільки О. Малицьким і Д. Капітулою, бо А. Пашук, з причини каліцтва, не брав участи в тій контролі. В доказ цього, я вам, шановні делеґати, предкладаю тут три книги протоколів, в яких ви можете знайти власноручні підписи всіх трьох контрольорів.

Припустім тепер, що А. Пашук не підписав того звіту контрольної комісії, який є тут предложений на конвенцію. Припустім також навіть і те, що він не підписував звіту контрольної комісії з липня 1936 року. Але, шановні делеґати, крім тих двох звітів, є ще пять інших звітів контрольної комісії, щодо яких навіть самий контрольор А. Пашук уже не перечить, що він їх підписав. А в усіх тих звітах було стверджено, що „все було ведене в порядку”. От возьмім, наприклад, під увагу звіт контролі з лютого 1936 року. Я питаюся вас, пане Пашук, чи ви підписали той звіт? А. Пашук: Так, я підписав. А тепер, продовжує Д. Галичин, я прочитаю вам, панове делеґати, що написано в тім звіті. Отже тут сказано так: „Діловодство виконних урядників провадиться взірцево й у порядку”. А чейже, коли мова про незаплачені податки чи залеглі відсотки на деяких реальностях, то вони походили з років від 1930 до 1935. Отже про них знав контрольор А. Пашук вже від першої контролі в 1933 році. А найвища сума залеглих відсотків чи незаплачених податків була якраз в кінцем 1935 року. Не зважаючи на те, контрольор А. Пашук у лютім 1936 року ствердив разом з іншими контрольорами, що все є в порядку. Отже контрольор А. Пашук не бачив ніякого недбальства в тім, що орґанізація мала залеглі відсотки та що податки не були заплачені на деяких морґеджах. Чомуж тепер А. Пашук твердить тут перед конвенцією, що він не підписував таких звітів, у яких булоб сказано, що все є в порядку? Тому то, панове делеґати, оті протоколи, що були підписані А. Пашуком, є запереченням того, що він тут твердить.

Дел. від. 204, М. Близнак, ставить таке внесення: Маючи на увазі зміст тих протоколів, які тут були відчитані третього дня конвенції, а з яких ми довідалися, що контрольор А. Пашук упродовж останніх чотирьох років своїми неузасадненими та безпідставними наклепами на головних урядників У. Н. Союзу вносив на річних засіданнях головного уряду, чи то в часі контролі, тільки заколот і роздор; а далі, маючи також на увазі його так званий „особистий звіт” та його ріжні демагогічні й собі противорічні заяви вже тут на конвенції, я вношу, щоб ухвалити головному контрольорові А. Пашукові вотум недовіря. Це внесення попирають делеґати відділів 146, 282 і 54.

Перед голосуванням над тим внесенням, забирає ще слово дел. від. 25, О. Ревюк, зазначуючи, що контрольна комісія, згідно зі статутом і традицією нашої орґанізації, це одно тіло, це цілість, яка може предкладати тільки один, спільно оброблений звіт. І в ніякій орґанізації, в ніякій інституції не водиться таке, щоб один член з контролі, без відома інших членів контролі, здавав окремий, свій власний чи особистий звіт. А саме такий випадок зайшов тут на конвенції, й тому, заявляє О. Ревюк, я годжуся та попираю внесення дел. від. 204, щоб уділити контрольорові А. Пашукові вотум недовіря. Внесення дел. від. 204, щоб уділити вотум недовіря А. Пашукові, перейшло більшістю голосів.

Тут голоситься до слова дел. від. 146, адв. І. Панчук, і заявляє таке: Супроти того, що контрольор А. Пашук, заперечуючи свої підписи під звітами контрольної комісії, підніс такий закид, який міг би викликати сумнів щодо точности та достовірности документів головної канцелярії, а головний рекордовий секретар, Д. Галичин, своїми протоколярними книгами доказав цілковиту нестійність і неправдивість таких закидів А. Пашука, то я ставлю внесення, щоб ухвалити рекордовому секретареві вотум довіря специяльно щодо ведення протоколів головної канцелярії. Це внесення, поперте дел. відділів 130, 251, 183 і 355, перейшло одноголосно.

Засідання закінчено того дня в 7-мій год. ввечір та рішено відбути вечірні наради.

Вечірні наради відкрив голова Г. Герман у год. 8:30 та предложив, як наступну точку програми, дискусію над звітами головних радних У. Н. Союзу.

На внесення делеґата відділу 270, М. Косоноцького, поперте делеґатами від. 214, 357, 175, 335 і 177, ухвалено всім радним вотум довіря без дискусії.

Наступною точкою нарад було звідомлення статутової комісії. Голова цеї комісії, адв. Р. Смук, зложив отсей звіт:

Світла конвенціє!

Статутова комісія, номінована перед конвенцією, уконституувалася так: адвокат Роман Смук, голова; Микола Близнак, секретар; Іван Чепа мол. і Андрій Яричевський, члени, та інж. Володимир Малевич, як член екзекутиви У. Н. Союзу.

Статутова комісія почала своє урядування 3-го травня 1937 в Джерзі Сити, Н. Дж., та працювала цілий тиждень. В часі тої праці вона переглянула статут У. Н. Союзу вцілости, поробила зміни й поправки, а ті параґрафи, які були порозміщувані по цілім статуті, а які відносилися до одної й тої самої справи, стягнено й зредаґовано під один параґраф.

Статутова комісія, беручи на себе такий обовязок, не жалувала ні часу, ні труду, старалася зробити цей статут таким, який відповідав би всім вимогам орґанізації, що числить понад 30,000 членів і понад чотири й пів міліона долярів майна, а зокрема маючи на увазі, щоб та орґанізація могла розвиватися багато скоршим темпом, ніж вона досі розвивалася.

Статутова комісія вважала, що зі зростом орґанізації і її майна зростає також відповідальність і контроля тих людей, котрим світла конвенція поручить керму орґанізації.

Статутова комісія найбільше застановлялася над будучністю У. Н. Союзу, тому брала під увагу всі економічні та правничі вимоги моменту. Супроти цього всі зміни статуту, які тут предкладаємо, пороблено з великою увагою і в добрій вірі, тільки для добра У. Н. Союзу.

Тепер почнемо відчитувати цілий справлений статутовою комісією статут. Кожний делеґат має цей статут в руках, отже зможе докладно й уважно слідити за всіми змінами.

Заки приступлено до відчитування статуту, забирає слово рек. секретар Д. Галичин, заявляючи, що хоч статут видрукуваний анґлійською мовою, то одначе він є готовий давати всі пояснення щодо кожної зміни в статуті українською мовою. Що статут, покищо, є видрукуваний тільки анґлійською мовою, то це тому, що не стало вже часу на переклад перед конвенцією. Відповідно до тих змін, що тут будуть зроблені на конвенції, цей статут опісля буде перекладений на українську мову та висланий у відповідному часі до всіх відділів У. Н. Союзу.

В дискусії над тою справою забирали слово делеґати відділів: 217, 361, 117, 21, 204, 270, 141, 83, 332, 295, 146, 164, 76, 176, 251, 158, 200, 225, 183.

Майже кожний делеґат заявляється за те, що всі ті параґрафи, в яких є яканебудь зміна, повинні бути відчитані та пояснені українською мовою.

Рек. секретар Д. Галичин: Я вам прочитаю на „спробу” кілька змінених параґрафів та подам пояснення українською мовою. Тоді зможете самі переконатися, який спосіб буде найкращий для принимання статуту. Тут рекордовий секретар відчитує кілька параґрафів та дає до них пояснення українською мовою. Делеґати заявляють, що такий спосіб буде добрий, але що вже була пізна пора, то дел. від. 295, М. Петруха, ставить внесення, щоб закрити вечірні наради, а почати пятий день нарад в 8-мій годині рано, приступаючи відразу до відчитування статуту. Це внесення, поперте дел. від. 200, перейшло одноголосно й голова конвенції закрив вечірні наради в год. 10:45 в ночі.

ПЯТИЙ ДЕНЬ КОНВЕНЦІЇ.

Голова конвенції, проф. Г. Герман, відкрив конвенційні наради в год. 8 рано ось тими словами: Нині будемо продовжувати вчорашні наради XIX конвенції У. Н. Союзу. Коли мати на увазі ту програму, яку ми ще маємо викінчити, то ми є спізнені з нашими нарадами принаймні на один день. Але я вірю, що коли ми візьмемось до праці щиро; коли не будемо витрачувати часу на балачки, а будемо держатися стисло програми, то викінчимо все на час. Тому ми зараз приступаємо до відчитування зміненого статуту У. Н. Союзу. Отже прошу голову статутової комісії дати нам звіт щодо цеї справи.

Адв. Роман Смук, голова статутової комісії, перечитує новий статут параґраф за параґрафом. Тих параґрафів статуту, які осталися незмінені, він не пояснює, а тільки надає їм нові порядкові числа та зазначує, яким параґрафам у дотеперішньому статуті ці нові параґрафи відповідають. Коли прийшла черга на відчитування зовсім нових параґрафів, або таких, що змінено, дещо додано, чи перероблено, то головний рекордовий секретар давав докладні й вичерпні пояснення щодо кожної зміни. В такий спосіб перечитано ввесь статут від 1-го до 181-го параґрафу.

До слова голоситься адв. Іван Кузь, дел. від. 141, і ставить отсе внесення: По відчитанні статуту головою статутової комісії, я бачу, що новий статут має 181 параґрафів. Слідкуючи за змістом відчитаного статуту, я переконаний, що статутова комісія працювала для добра цілого Союзу й мала на увазі права тих стейтів, де У. Н. Союз робить свій асекураційний бизнес. Отже я стверджую, що статутова комісія опрацювала цей статут так, як цього вимагає добро членства, добро цілої нашої орґанізації, закони стейтових асекураційних властей і взагалі модерне ведення асекураційного бизнесу. Тому я ставлю формальне внесення, щоб дати статутовій комісії вотум довіря і приняти перечитаний статут так, як він був поданий нам до відома з поправкою до пар. 8, а саме, щоб відділ, який числить щонайменше 25 членів, мав право вибирати одного делеґата на конвенцію з одним голосом, так, як це досі було, а не так, як пропонує статутова комісія, щоб доперва відділ, що має 35 членів, мав право вибирати одного делеґата. Це внесення попирають делеґати відділів: 112, 135, 216, 316, 22, 251, 355, 53, 171, 54, 218 і 219.

Заки піддано під голосування внесення дел. від. 141 щодо приняття статуту, заступник голови конвенції, Д. Братусь, якому голова конвенції передав ведення зборів, відкрив дискусію над прочитаним статутом. До дискусії зголосились делеґати таких відділів: 221, 37, 206, 200, 315, 239, 121, 204, 158, 361, 112, 135, 216, 316, 304, 220, 43, 245, 241, 8, 130, 282.

Дел. від. 221 і конвенційний секретар С. Куропась: Нема чого довго розводитися над прочитаним статутом. Над статутом працювали експерти, над ним працювала цілий тиждень статутова комісія і цей статут є добре опрацьований. Тому ми повинні приняти його в такій формі, в якій він був предложений статутовою комісією, без ніякої дальшої дискусії.

Делеґатка від. 37 і конвенційна секретарка Марія Кіценюк поділяє думку дел. від. 221, з тим лише застереженням, щоб була зроблена та поправка до пар. 8, про яку згадав дел. І. Кузь у своїм внесенні.

Дел. від. 206, В. Бурак, вважає, що пар. 7 нового статуту повинен бути змінений у такий спосіб, щоб не річне засідання головного уряду, але сама конвенція назначувала місце наступної конвенції.

Д. Галичин: Минула конвенція ухвалила, що місце конвенції має назначувати головний уряд. Коли головний уряд цього року вибрав місто Вашинґтон на конвенцію, то були деякі докори, що це не добре зроблено. Та тепер самі делеґати мали нагоду переконатися, що головний уряд У. Н. Союзу, вибираючи Вашинґтон на конвенцію, не міг краще поступити. Бо те, що ми мали на думці, осягнено. А мали ми на думці пропаґанду українського імени в столиці Америки.

Дел. від. 239, д-р В. Ґалан, завважує, що змінені точки статуту У. Н. Союзу можна поділити на три ґрупи, а саме: а) зміни, що їх вимагають асекураційні власти тих стейтів, у яких У. Н. Союз провадить свій бизнес, отже над такими змінами нема що розводитись, бо це законна конечність; б) зміни, які відносяться до членських прав, і ті зміни, як ми тут чули, не звужують тих членських прав, а навпаки, їх поширюють; в) зміни, які відносяться до відділів, і ці зміни є в користь відділів. Супроти того, заявляє дел. д-р Ґалан, нема потреби дискутувати довго над тими змінами, а приступити до голосування над приняттям статуту.

Дел. від. 204, П. Мартинюк: Я згідний з тими всіми змінами статуту, які запропонувала й нам тут предложила статутова комісія, крім параґрафу 25, точка 4, в якій говориться про вибір головних урядників. Отже в тій точці нема нічого сказано про вибір касієра та про вибір завідателя „Свободи”. Дотеперішній статут передбачав вибір завідателя „Свободи”, а щодо касієра, то згідно зі статутом фінансовий секретар був заразом касієром. Коли ми візьмемо під увагу передконвенційні проєкти, то в них ми могли завважити, що більшість з тих проєктів заявлялася за те, щоб конвенція вибрала касієра та завідателя.

В тій самій справі забирає слово дел. від. 315, В. Кедровський, та заявляється за те, щоб конвенція вибрала касієра й завідателя „Свободи”.

Дел. від. 25, О. Ревюк, завважує, що найкраще буде перевести голосування окремо над тим, чи нам треба вибирати касієра, а окремо над тим, чи треба вибирати завідателя „Свободи”.

Голова статутової комісії, Р. Смук: Коли статутова комісія, укладаючи статут, вилишила уряд завідателя „Свободи”, то на те складаються важні причини. Коли прийде на програму конвенції справа орґану У. Н. Союзу, „Свободи”, тоді ця справа буде вияснена. Скажу тепер тільки коротко, що статутова комісія предложить конвенції плян фінансового відділеня „Свободи” від У. Н. Союзу, й коли конвенція одобрить цей плян, то ясно, що вибір завідателя „Свободи” не може мати місця на конвенції та не може бути обнятий статутом У. Н. Союзу.

Гол. контрольор О. Малицький: Як відомо, то до минулої конвенції ми мали окремого касієра. Статутова комісія предложила на минулій конвенції поправку до статуту, а конвенція одобрила, щоб уряд касієра занимав фінансовий секретар. Причини були такі: Коли У. Н. Союз мав касієра, то фінансовий секретар був обовязаний посилати всі сколектовані гроші до касієра, а доперва касієр депонував ті гроші. Отже державна контроля стейту Ню Джерзі звернула власне увагу, що такий спосіб депонування грошей, як це практикувалося в У. Н. Союзі, не відповідає вимогам доброго й точного ведення фінансової господарки орґанізації. Бо коли, наприклад, касієр був би вибраний з якогось подальшого стейту від осідку орґанізації, а фінансовий секретар мав би посилати до нього для депонування всі гроші, які впливають до орґанізації, то такого способу ведення бизнесу певно не можна назвати практичним і відповідним, беручи під увагу, що з таким пересиланням грошей є получені видатки на реєстрування та забезпечування посилок, а найважніше, що ті всі посилки булиб депоновані кілька днів пізніше, як це повинно бути.

Р. Слободян: Мушу зазначити, що давніше місячний прихід орґанізації виносив кільканацять тисяч долярів. Тепер цей прихід виносить кількадесять тисяч долярів місячно. Також треба мати на увазі, що тепер орґанізація видає річно сто разів більше чеків, як це колись було. Тимсамим, коли ми вибралиб касієра зпоза осідку орґанізації й малиб висилати до нього для депонування понад міліон долярів річно, а крім того висилати також десятки тисяч чеків і асиґнат до підписів, то такий спосіб ведення фінансового департаменту не відповідав би доброму та корисному провадженню господарки орґанізації. Щоб праця касієра могла бути виконана так, як цього вимагає добро орґанізації, то касієр мусів би постійно урядувати в головній канцелярії У. Н. Союзу та діставати платню постійного урядника. Ту працю я тепер виконую разом з головним предсідником У. Н. Союзу, а помагає мені також у провадженні фінансового книговодства молодий, тут роджений чоловік, який має університетську освіту і відповідні кваліфікації.

Д. Галичин: Я проваджу рекордовий департамент, але я є також обзнайомлений з усею працею головної канцелярії настільки, що можу тут ствердити та заявити, що покищо в У. Н. Союзі нема настільки праці, щоб для її виконання було потрібно такого касієра, який мав би постійно урядувати в головній канцелярії. Бо, як уже було сказано, ті обовязки, які колись виконував позамісцевий касієр, виконує тепер не тільки фінансовий секретар, але також і предсідник, який від минулої конвенції урядує постійно в головній канцелярії.

Контрольор А. Пашук: Нам треба постійного касієра й для нього знайдеться робота в головній канцелярії.

Дел. від. 241, С. Бардачевський: Приступаймо вже раз до голосування над тим, чи нам треба касієра, чи ні.

Дел. від. 200, В. Цісик, ставить внесення, а попирає його дел. від. 204, П. Мартинюк, щоб у склад головного уряду входив також касієр, який мав би постійно працювати в головній канцелярії. За це внесення голосували 98 делеґатів, а проти цього внесення заявилися 166 делеґатів. Опісля дел. від. 315, В. Кедровський, ставить внесення, а попирає його дел. від. 200, щоб завідатель „Свободи” входив у склад головного уряду та був вибираний конвенцією. За те внесення голосували 28 делеґатів, а проти нього заявилися 193 делеґати.

Дел. від. 158, Ю. Павчак: Як ми їхали на конвенцію, то члени нам припоручали, щоб ми принимали такі зміни статуту, які є корисні для загалу членства. Я думаю, що статутова комісія поробила конечні й корисні зміни, а тому приступаймо до голосування над тим внесенням, яке було поставлене дел. від. 141, І. Кузем.

Гол. контрольор Д. Капітула: На мою думку, великі відділи є покривджені в репрезентації на конвенцію. Я є тої думки, що відділи, які мають понад 100 членів, повинні висилати двох делеґатів.

Голова статутової комісії відповідає, що згідно з теперішнім статутом, відділи, які мають повище 150 членів, могли мати двох делеґатів. Тесаме передбачає і новий змінений статут, з тим одначе додатком, що відділи, які мають 250 або більше членів, будуть управнені до трьох делеґатів з 6 голосами.

Дел. від. 112, Параня Різун, завважує, що новий статут, який буде висланий до відділів, повинен бути анґлійською й українською мовою.

Д. Галичин: Це буде зроблене.

Дел. від. 204, М. Близнак, ставить внесення, поперте делеґатами відділів 282, 251 і 355, щоб замкнути дискусію над статутом та приступити до голосування над його приняттям. Це внесення перейшло одноголосно.

Голова конвенції Г. Герман: Тепер я даю під голосування внесення дел. від. 141, Івана Кузя, в справі приняття статуту, але насамперед прошу конвенційного секретаря прочитати нам це внесення. Конвенційний секретар С. Куропась читає внесення дел. від. 141, яке звучить так: „По відчитанні статуту головою статутової комісії, я бачу, що новий статут має 181 параґрафів. Слідкуючи за змістом відчитаного статуту, я переконаний, що статутова комісія працювала для добра цілого Союзу й мала на увазі закони тих стейтів, де У. Н. Союз робить свій асекураційний бизнес. Отже я стверджую, що статутова комісія опрацювала цей статут так, як цього вимагає добро членства, добро цілої нашої орґанізації, закони стейтових асекураційних властей і взагалі модерне ведення асекураційного бизнесу. Тому я ставлю формальне внесення, щоб дати статутовій комісії вотум довіря і приняти прочитаний статут так, як він був нам поданий до відома з поправкою параґрафу 8, а саме, щоб відділ, який числить щонайменше 25 членів, мав право вибирати одного делеґата на конвенцію з одним голосом, так, як це досі було, а не так, як пропонує статутова комісія, щоб доперва відділ, що має 35 членів, мав право до вибору одного делеґата”. Це внесення поперли делеґати отсих відділів: 112, 135, 216, 316, 22, 251, 355, 53, 171, 54, 218 і 219.

По відчитанні вище поданого внесення голова конвенції піддає його під голосування. Внесення перейшло одноголосно.

Тоді голова конвенції, Г. Герман, проголошує, що статут У. Н. Союзу, який на внесення дел. від. 141, поперте делеґатами багатьох відділів, був відголосований і принятий однодушною згодою всіх делеґатів, входить у життя з днем 1-го липня 1937 року.

Опісля голова конвенції закрив передполудневі наради в год. 1:30.

Заступник голови конвенції, д-р Кібзей, відкрив пополудневі наради в годині 2:30 та представив конвенційним делеґатам нашого поета, дел. від. 160, Матвія Костишина, що містить свої поезії в „Свободі”. В часі пополудневих нарад відвідав конвенцію сенатор зі стейту Кензас, Мек Гил, у супроводі делеґата від. 323, Д. Яремка, з Кензас Ситі. Сенатор Мек Гил привитав конвенцію кількома гарячими словами та побажав делеґатам успіху в нарадах.

Провід конвенції перебрав голова, проф. Герман, та заявив, що тепер відбудеться перше голосування на кандидатів до головного уряду, отже виборча комісія зараз роздасть між делеґатів надруковані бальоти з тими всіми урядами, які мають бути вибрані на конвенції. Це й зробила виборча комісія. По відголосуванні виборча комісія позбирала всі бальоти, відголосовані делеґатами, та відійшла до своеї канцелярії, щоб там провірити й обчислити голоси першого пробного голосування. Тоді голова конвенції покликав комісію просьб і скарг до звіту. Голова цеї комісії, Ю. Павчак, попросив секретарку комісії, паню Марію Малевич, щоб вона відчитала спис тих членів, яким комісія ухвалила відповідні запомоги з фонду запомогового. Отсим членам ухвалено запомоги:

Відділ	1	Лисяк Григорій	$ 35.00
„	1	Курпяк Дмитро	50.00
„	1	Полиняк Григорій	75.00
„	2	Шиманський Іван	25.00
„	5.	Беля Михайло	35.00
„	7	Присяжна Анастасія	50.00
„	8	Гарасимів Анна	35.00
„	27	Шийка Іван	35.00
„	28	Кічак Марія	25.00
„	29	Цірка Григорій	50.00
„	31	Брелик Гриць	50.00
„	38	Полянський Данило	75.00
„	43	Кравець Гнат	75.00
„	45	Веселик Дмитро	35.00
„	52	Затирка Станислава	50.00
„	52	Хрипак Іван	50.00
„	53	Пук Григорій	50.00
„	58	Романчук Іван	25.00
„	63	Тертичний Лука	50.00
„	67	Мельник Михайло	35.00
„	75	Коваль Василь	25.00
„	76	Каритник Дмитро	50.00

Відділ			
Відділ	76	Кульба Степан	35.00
„	81	Горнятко Іван	50.00
„	82	Лешеґа Степан	50.00
„	85	Паращук Данило	50.00
„	90	Андрійчин Микола	35.00
„	90	Лупацій Марія	25.00
„	91	Хаць Петро	50.00
„	99	Ільків Яцко	50.00
„	100	Лаврівський Іван	50.00
„	102	Брунарський Семен	50.00
„	102	Ганич Іван	50.00
„	104	Гаврилко Іван	50.00
„	104	Качмарський Іван	50.00
„	104	Мисак Григорій	50.00
„	104	Дубах Марія	50.00
„	108	Фурґалич Андрій	50.00
„	108	Дзят Іван	75.00
„	109	Кендза Михайло	50.00
„	109	Ґаляс Петро	35.00
„	109	Стажецький Семен	50.00
„	113	Куземчак Антін	35.00
„	113	Куземчак Михайло	35.00
„	114	Куйбіда Анна	50.00
„	116	Думанський Михайло	50.00
„	123	Федюк Юрій	100.00
„	125	Афтанас Катерина	35.00
„	127	Кушка Теодор	50.00
„	130	Попик Григорій	50.00
„	133	Федчук Андрій	25.00
„	133	Пашків Степан	25.00
„	133	Весоловський Володимир	35.00
„	133	Суханчик Григорій	35.00
„	147	Котик Анна	75.00
„	155	Гойда Михайло	35.00
„	155	Крисько Анна	75.00
„	155	Ходан Марія	35.00
„	155	Обшарна Анна	35.00
„	155	Прус Петро	35.00
„	156	Артимко Яцко	25.00
„	164	Пціль Марія	25.00
„	168	Пащин Микола	35.00
„	168	Стек Микола	50.00
„	169	Ястжомб Йосиф	50.00
„	169	Ґудзовський Стефан	25.00
„	170	Волошин Сильвестер	50.00
„	175	Лобор Данило	25.00
„	176	Басник Андрій	25.00
„	181	Ірза Йосиф	50.00
„	186	Яно Марія	35.00
„	186	Притуська Пелагія	35.00
„	183	Шеремета Юлія	35.00
„	192	Боглуський Микола	25.00
„	195	Михальчук Іван	25.00
„	204	Кулин Семен	35.00
„	206	Зелененький Дмитро	35.00
„	206	Корнилюк Марія	50.00
„	209	Мурдза Матвій	35.00
„	210	Павлишин Іван	50.00
„	210	Петшиковська Анна	75.00
„	210	Плескун Олекса	25.00
„	212	Миналька Тереса	35.00
„	214	Зеліско Феня	50.00
„	221	Лоек Петро	50.00
„	221	Курчак Осип	35.00
„	223	Маліборський Петро	50.00
„	223	Дрозд Петро	50.00
„	227	Жома Лупьо	25.00
„	230	Мисливий Іван	50.00
„	232	Андрух Степан	35.00
„	235	Довбуш Іван	50.00
„	235	Бобак Іван	50.00
„	237	Даців Петро	35.00
„	237	Косенюк Михайло	35.00
„	237	Кобилянський Антін	35.00
„	241	Червінський Михайло	75.00
„	243	Парійчук Евген	25.00
„	243	Бінал Володимир	50.00
„	245	Скоропась Матвій	50.00
„	245	Волошинський Михайло	35.00
„	246	Кондрат Андрій	35.00
„	246	Москалик Семен	35.00
„	251	Дзівік Михайло	35.00
„	251	Меґас Анастасія	50.00
„	251	Страп Михайло	50.00
„	259	Стефанів Йосиф	25.00
„	259	Дібуляк Анна	25.00
„	259	Ґула Олекса	30.00
„	259	Скородинський Еміліян	50.00
„	262	Падла Василь	50.00
„	270	Яцків Анастасія	50.00
„	272	Кравчук Богдан	50.00
„	273	Рутка Іван	35.00
„	273	Кутяк Ксеня	50.00
„	273	Драбик Іван	35.00
„	275	Луковський Гаврим	35.00
„	276	Скаськів Михайло	35.00
„	278	Пастула Людвик	25.00
„	278	Марич Теодор	25.00
„	283	Зопків Лесь	50.00
„	283	Дашевський Іван	50.00
„	288	Кафарич Василь	25.00
„	292	Качмар Дмитро	50.00
„	293	Ставнична Агафія	35.00
„	295	Лесняк Текля	50.00
„	298	Дідух Анна	50.00
„	300	Лаврук Григорій	50.00
„	300	Катинська Марія	50.00
„	303	Королевят Катерина	35.00
„	303	Янчишин Марія	50.00
„	308	Лесиґанич Михайло	25.00
„	312	Білецька Анна	50.00
„	317	Моздір Гавриїл	50.00
„	317	Деяник Максим	25.00
„	320	Івахів Олекса	50.00
„	323	Шиляк Василь	75.00
„	330	Кленик Роман	35.00
„	339	Дьорка Олекса	35.00
„	342	Скочипець Андрій	35.00
„	342	Космовський Федор	50.00
„	345	Парій Петро	50.00
„	350	Сливинський Михайло	50.00
„	351	Боднар Микола	50.00
„	359	Савка Катерина	50.00
„	361	Катулька Йосиф	75.00
„	361	Фурик Іван	35.00
„	361	Панчишин Теодор	35.00
„	361	Оприско Стефан	25.00
„	361	Добрянський Іван	75.00
„	364	Герман Анастасія	25.00
„	364	Урван Анна	35.00
„	364	Бурко Анна	25.00
„	365	Рудпянин Катерина	35.00
„	367	Когут Дмитро	50.00
„	370	Вітовський Гавриїл	75.00
„	370	Брезицький Осип	50.00
„	371	Романків Григорій	75.00
„	385	Кошляк Гаврило	35.00
„	400	Стебен Франко	50.00

Разом уділено всіх запомог на суму $6,980.00

Дел. 176 від., Петро Бабяк, питається, чому комісія признала запомогу членові того відділу, який запомоги не просив, а жадав відшкодування за ушкодження пальців руки. Голова комісії просьб і скарг, Ю. Павчак, звертає делеґатові цього відділу увагу, що статут У. Н. Союзу не передбачає того роду відшкодування. Тоді дел. від. 204, П. Мартинюк, поставив внесення, поперте делеґатами відділів 269 і 275, щоб одобрити відчитану лісту запомог. Це внесення перейшло одноголосно.

Наступною точкою програми була справа назначення висоти бондів головного уряду У. Н. Союзу.

До дискусії на цю тему зголосили своє слово делеґати таких відділів: 238, 284, 5, 20, 123, 137, 271, 216, 54, 293, 132, 104, 59, 84, 335, 141, 137, 367, 246, 221.

Дел. 284 від., І. Тимкович, хоче знати, на яку суму є дотеперішні бонди на головних урядників. Дел. 206 від. радить підвищити бонди на головних урядників на 25%.

Фінансовий секретар, Р. Слободян: Головні урядники, а саме, гол. предсідник, гол. фін. секретар-касієр і гол. рек. секретар є тепер забондовані на $90,000. Найбільший бонд є на фінансового секретаря. Тому, що У. Н. Союз розпоряджає тепер великими грішми, я думаю, що не шкодилоб піднести бонди на головних урядників. Контрольор А. Пашук: Вищий бонд коштуватиме більше грошей, а як хто хоче красти, то вкраде, чи є бонд, чи ні. Я вважаю, що нема потреби підвищувати бонд на головних урядників, хіба можнаб іще забондувати також дівчата, що працюють в канцелярії У. Н. Союзу та в друкарні „Свободи". Р. Слободян: Помічні канцелярійні сили є обезпечені проти грабунку. Інші делеґати, що забирали слово в тій справі, заявилися проти підвишки бонду.

На внесення дел. 155 відділу, А. Яричевського, поперте дел. 31 відділу, рішено одноголосно полишити висоту бондів головного уряду незміненою.

Тут забирає слово гол. предс., М. Мурашко, та заявляє, що перед замкненням зборів треба нам ще ухвалити дієти для делеґатів. В дискусії над тою справою забирали слово делеґати відділів 238, 23, 141, 241, 292, 164, 167, 248, 57, 270, 77, предсідник М. Мурашко, фін. секретар-касієр Р. Слободян і контр. О. Малицький.

Дел. 238 відділу, М. Давискиба, поставив внесення, поперте делеґатом 23 від., щоб ухвалити делеґатам $10 денної дієти. Дел. 141 відділу, І. Кузь, є тої думки, що дієта в сумі $10 була вистарчальною тому чотири роки в Дітройті, але тепер, коли все є дорожче, а ще й до того у Вашинґтоні, вона не вистарчає на прожиття. Отже він ставить внесення, щоб делеґати отримали по $15 денної дієти. Це внесення делеґата І. Кузя попирає дел. 251 відділу, М. Страп, і дел. 241 відділу, С. Бардачевський.

Головний предсідник М. Мурашко: Я думаю, що $15 буде трохи забагато. Ми були приготовані на те, що та дієта буде виносити коло $12.

Р. Слободян: Мушу вам признатися, що ми не сподівались ухвали такої високої дієти, а тому я не знаю, чи нам вистарчить тих грошей, які я привіз до Вашинґтону на виплату дієт та подорожі делеґатів.

Дел. 292 відділу, В. Дідик, пробує боронити $10 дієти на день, але делеґати не допустили його до слова.

Контрольор О. Малицький: Життя у Вашинґтоні є значно дорожче ніж деінде, а коли мати ще на увазі, що ми тут працюємо в день і вечорами, то $15 дієти не є забагато. В справі дієти забирають ще слово дел. від. 164, о. Скроцький, і дел. від. 248, Врублевський, та заявляються за те, що денна дієта повинна виносити $15.

По довшій дискусії на внесення дел. від. 141, поперте дел. відділів 164 і 248, ухвалено більшістю голосів (було 16 голосів проти) такі конвенційні дієти:

Голові й першому секретареві конвенції по $25 денно; заступникам голови конвенції, другому секретареві конвенції, членам комісії просьб і скарг, членам виборчої та пресової комісії, всім головним радним та членам контрольної комісії по $20 денно; дверникам по $17 денно; усім делеґатам, а також платним урядникам У. Н. Союзу, а саме; головному предсідникові, головному рекордовому секретареві, головному фінансовому секретареві, шефові редакції „Свободи" та редакторові „Юкраініен Віклі" по $15 денно. Дієта всіх вище наведених урядників і делеґатів у днях подорожі виносить тільки $10 денно. Вище наведені дієти, згідно зі статутом У. Н. Союзу, будуть виплачуватися всім будучим членам головного уряду У. Н. Союзу, за винятком, що коли засідання відбувається в осідку Союзу, тоді платні урядники У. Н. Союзу не є управнені до ніяких дієт.

На внесення делеґата від. 270, М. Косоноцького поперте дел. 67 відділу, ухвалено одноголосно закрити 5-тий день нарад XIX конвенції та почати 6-тий день нарад дня 15-го травня 1937 року в год. 8-мій рано.

Голова конвенції, Г. Герман, закрив конвенційні наради в год. 6-тій вечором.

ШЕСТИЙ ДЕНЬ КОНВЕНЦІЇ.

Голова конвенції, проф. Г. Герман, відкрив наради в годині 8-мій рано і як першу точку програми поставив справу платні головних урядників У. Н. Союзу. В дискусії над тою точкою взяли участь делеґати відділів 270, 241, 221, 347, 96, 271, 335, 295, 36, 361, 155, 51, 283, 230, 91, 183.

Дел. 155 від., А. Яричевський, запитує, яку платню побирають тепер головні урядники. М. Мурашко Предсідник дістає $216, рекордовий секретар $216, фінансовий $250 місячно.

Дел. 183 від., І. Іванчук: Український Народний Союз є великою міліоновою орґанізацією і повинен краще платити своїм робітникам. В першій мірі треба зрівняти платню предсідника й рекордового секретаря з платнею фінансового секретаря-касієра, бо тепер усюди підвищають платню.

Дел. від. 270, М. Косоноцький, завважує, що самі урядники повинні насамперед сказати, чи їм діється кривда щодо платні, а тоді ми зможемо над тою справою застановлятися. Дел. від. 361, д-р С. Демидчук: Рекордовий секретар, а також предсідник, дістають замалу платню. Їх платню треба конечно зрівняти з платнею фін. секретаря. Дел. 241 відділу, С. Бардачевський, ставить внесення, пропонуючи таку платню: для предсідника $200, а для обох секретарів по $250 місячно. Дел. 347 від., Г. Тимчій ставить внесення, поперте делеґатами відділів 331 365, 364, 298, 216, 315, 341, 140, 73, щоб ухвалити всім трьом урядникам по $250 місячно.

Голова контрольної комісії, О. Малицький, пропонує зрівняти платню всіх урядників, бо фінансовий секретар і так має додаткові доходи з асекураційного бизнесу. Голова статутової комісії, Роман Смук завважує, що в Америці нема подібної інституції щодо майна й величини, яка платилаб своїм урядникам таку низьку платню, як це платить У. Н. Союз. А наші урядники працюють іще й понад час, „овертайм", а тому ми повинні ухвалити їм по $300 місячно. Дел. 204 від., П. Мартинюк, ставить внесення поперте делеґатами 336, 296 і 141 відділу, ухвалити всім трьом урядникам У. Н. Союзу по $275 місячно. Дел. 159 від. пропонує піднести трьом головним урядникам платню по $50. Дел. 104 від., Г. Мисак, пропонує для предсідника й рек. секретаря по $250, а фінансовому секретареві $275 місячно. Дел. 142 від., П. Остапчук, пропонує ухвалити урядникам $20 підвишки їх платні. Дел. 276 відділу, Ю. Монастирський, ставить внесення, щоб закрити дискусію над справою платень, а приступити до голосування. Внесення попирають делеґати відділів 238, 22, 306, 36, 293, 43, 379, 335.

Дел. 141 від., І. Кузь, є тої думки, що У. Н. Союз має щастя, що урядники працювали за таку низьку платню та не пішли на „сит-давн" страйк. Наші урядники вартують по $500 місячно, але ми не можемо їм того заплатити. Та всеж таки, коли ми хочемо, щоб вони добре та чесно й надалі працювали, то ми повинні ухвалити їм принаймні по $275 місячно. Дел. 327 відділу, П. Матіїв, пропонує дати урядникам по $10 за кожних 10 нових членів. Дел. 332 від. І. Каштанюк: Платні всюди йдуть угору, бо ми маємо доброго президента Рузвелта, який дбає, щоб кожний робітник був забезпечений. Він дбає і за мене, бо я працюю на „Доблю Пі Ей", тому я ставлю внесення, щоб нашим урядникам дати таку платню, яка є на „Доблю Пі Ей". М. Мурашко: Прошу призначити нам таку платню, з якої ми моглиб жити й чесно працювати. За останніх 4 роки урядники, не зважаючи на те, що працювали дуже багато годин понад час, не діставали за це жадної окремої винагороди. Тому будьте справедливі.

Опісля приступлено до голосування над поставленими внесеннями. Внесення, щоб предсідник діставав $200, а оба секретарі по $250 місячно, отримало два голоси. Внесення, щоб предсідник і оба секретарі діставали по $275 місячно, отримало 146 голосів. Внесення, щоб усі три урядники діставали по $250 місячно, отримало 61 голосів. Внесення, щоб предсідник і рекордовий секретар діставали по $250, а фінансовий секретар $275, отримало два голоси. Отже більшістю голосів перейшло внесення, щоб предсідник і оба секретарі діставали по $275 місячно.

Наступною точкою програми була справа орґану У. Н. Союзу, „Свободи". Заступник голови конвенції, Д. Братусь, покликує статутову комісію, щоб вона прочитала проект у тій справі. В імені статутової комісії реферує справу, інж. В. Малевич, який прочитав отсей проект:

Світла конвенціє!

Мені припоручила статутова комісія реферувати десяту точку нашої програми, це є справу нашого орґану, справу „Свободи". Є це одно з важніших завдань нашої конвенції і я буду старатися вивязатись із нього по можности моїх сил.

Я приготований до опозиції в тій справі, одначе потішаюсь тим, що всяка нова думка, кожна нова ідея є критикована і поборювана; а якщо якесь нове діло, чи новий закон не є критикований, то він звичайно не має вартости; він є мертвий!

Від довшого часу завважено, що через пресовий фонд нам приходиться з трудом втягнути в ряди Союзу тут роджену молодь. Було вже немало випадків, що через часопис навіть ті, що вже були членами, лишали Союзові ряди. Конвенційні проєкти майже без винятку висказалися за те, щоб звільнити молодь від оплати за часопис. Декотрі жадали звільнити навіть і неграмотних.

Вже річне засідання з 1936 року обговорювало ту справу, але що річне засідання не має права зміняти статуту, тому оставлено ту справу до конвенції.

Отже статутова комісія застановлялась над тим і вважала за відповідне предложити конвенції резолюцію, котрою булиб звільнені від обовязкового плачення на пресовий фонд молоді, тут роджені члени, а також такі члени, які зовсім не знають ані читати ані писати. Нам треба за всяку ціну дістати молодь і вдержати її в орґанізації. Тому даймо їй такі полекші, які тільки можливі. А я вірю, що багато з тих молодих людей, коли дійдуть до старшого віку, будуть самі добровільно передплачувати та читати наш часопис.

Другою, ще важнішою справою є справа самого часопису „Свобода".

Статутова комісія постановила предложити конвенції резолюцію, згідно з якою „Свобода" повинна бути відлучена від Союзу.

Ніхто з нас не має наміру нищити тим нашу ґазету, або ущербити її життєву силу; навпаки, нашим наміром є поставити її на ще вищому ступні матеріяльної забезпеки та ідейного рівня.

Ми знаємо з досвіду, що У. Н. Союз мав багато судових процесів; ми знаємо також, що Союзова каса виплатила десятки тисяч нашого тяжко запрацьованого гроша людям злої волі, котрі чигали на знищення нашої орґанізації. Ми знаємо, що в теперішніх обставинах за найменшу причину, за одно слово, а навіть без жадної причини хтонебудь може скаржити Союз. Без уваги на те, чи та скарга буде оправдана або виграна, чи ні, то в кожному разі Союзова каса є наражена на видатки, на кошти.

Візьмім під увагу такий випадок. Хтось чується ображений якоюсь статтею. Щоб заскаржити Союз, він не потребує тратити ні багато свого часу, ні великих грошевих вкладів. Він іде до адвоката таки в тій місцевости, де він живе, і скаржить там до суду на місці, бо У. Н. Союз там має свій чартер. Тоді Союз мусить посилати там свого чоловіка, наняти адвоката та боронити справи. І не робить ріжниці, чи скарга є оправдана, чи ні; чи вона буде виграна, чи ні, то кошти будуть і треба їх покрити.

А може трапитись і таке. Ми знаємо, що тепер маємо добрих, чесних, льояльних і ідейних редакторів, але може зайти і таке, що колись може дістатися до часопису, якимись штучками та демаґоґією, така людина, що схотілаб використати орґанізацію. Така людина може порозумітися з одним із своїх приятелів та змовитися в такий спосіб: „Ти напиши допис таки на себе самого з грубою лайкою, а я поміщу те в „Свободі". Тоді ти заскаржиш Союз, і як виграєш кількадесять тисяч долярів, то ми тим поділимося між собою". Я чув, що таке сталося в одній польській орґанізації. Отже нашим обовязком є запобігти таким випадкам заздалеґідь.

Щодо „Свободи", то ми проти неї ніякого закиду не маємо. Ми її вважаємо за нашу найвищу ідейну й культурну дорогоцінність в Америці. Той, хто каже, що „Свобода" є зле редаґована, дає доказ, дає свідоцтво, що він її не читає. Бо хто перечитує редакційні статті; хто з увагою перечитує статті „На біжучі теми", той пізнає, що там є висказувані розумні і глибокі гадки й він ніколи не скаже, що наша ґазета неінтересна.

Але фактом є, що наш часопис дуже часто не може отверто висказати всіх своїх гадок і не може як слід обороняти своїх принципів. Є випадки, що на Союз нападають його вороги, що на нього нападають одиниці, а навіть деякі маленькі ґазетки, котрі навмисне основані на це, щоб поборювати й нищити Союз. А „Свобода" нераз не може обороняти як слід інтересів Союзу, інтересів своїх членів, бо має уста замкнені загрозою судових процесів.

Отже щоб дати „Свободі" спромогу свобідніше розвиватись, то по довгих розумуваннях і дискусіях, ми прийшли до переконання, що це можна буде осягнути тільки тоді, коли відлучимо „Свободу" від Союзу і створимо зі „Свободи" окреме корпораційне тіло, котре малоб свій заряд та було заінкорповане лише в одному стейті.

Ми віримо, що це новоутворене тіло, маючи запевнену самостійність, матиме нагоду робити кращу прислугу не тільки Союзові і його членам, але і цілій українській справі.

Тому предкладаємо шановним делеґатам ось таку резолюцію для ухвали:

З уваги на те, що показується порадним і вважається корисним для У. Н. Союзу, щоб він заперестав друкувати, видавати і розсилати часопис „Свободу":

Отсим постановляємо, що головний екзекутивний комітет є уповажнений і управнений заперестати друкувати, видавати і розсилати часопис „Свободу" так скоро, як це покажеться практичним, і що предсідник і головний рекордовий секретар в імені Союзу є отсим уповажнені й управнені винайняти друкарню, обстанову, машини і заняте ними місце, що знаходиться під числом 83 Ґренд стріт, Джерзі Сити, такій корпорації, яку головний екзекутивний комітет уважатиме за відповідну, на такий час і за такий чинш і на таких умовах та умовинах, які він уважатиме корисними, а також заключити з дотичним винаймачем контракт або умову, на підставі якої цей винаймач буде друкувати і видавати всі справи, доручені Союзом, і висилатиме почтою й доручувати членам Союзу примірники дотичного часопису по означеній від кожного примірника ціні. Згаданий контракт і винайм має мати застереження, які головний екзекутивний комітет уважатиме за відповідні, на випадок недодержання умови винаймачем.

Далі постановляємо, що поки винайм і контракт будуть дійсно довершені, Союз буде продовжати видавання „Свободи", а на випадок недодержання винаймачем якоїнебудь точки, зазначеної у винаймі і контракті, головний екзекутивний комітет може знов розпочати видавати „Свободу", або заключити угоду з якоюсь іншою особою, фірмою чи корпорацією на тих самих умовах, як повище зазначено.

До дискусії над тою справою зголосилися делеґати отсих відділів: 123, 39, 22, 361, 323, 73. Дел. 73. від. радить відлучити „Свободу" від Союзу. Дел. 361 від., д-р С. Демидчук: Це дуже важна справа, яку тут піднесла статутова комісія. Я думаю, що ми повинні заложити видавничу спілку, основану на уділах, а контрольовану У. Н. Союзом; а як „Свобода" стане незалежною ґазетою, то це причиниться до злуки союзів.

Голова контрольної комісії: Як ми відлучимо „Свободу" від У. Н. Союзу, то в „Свободі" можна буде сказати виразніше про неодну справу, про яку тепер не можна відповідно написати, бо можна наразити орґанізацію на процеси.

Дел. 221 від., Р. Смук: Статутова комісія виробила цей проєкт відділеня „Свободи" від Союзу головно тому, щоб хоронити майно Союзу. Корпорація, основана на уділах, буде винаймати друкарню в У. Н. Союзі й спише із Союзом умову, згідно з якою вона буде давати У. Н. Союзові ту саму прислугу, що дотепер. Деякі тростіси У. Н. Союзу булиб також директорами тої корпорації й малиб у ній повну контролю. Отже це даналоб повну запоруку, що „Свобода" буде такою, якою ми бажаємо її мати й щодо її заряду й щодо її напряму.

Д. Капітула: Я пропоную, щоб ця конвенція знизила за „Свободу" вкладку з 30 на 15 центів, бо тоді й завідатель „Свободи" мусів би більше працювати, щоб оплатити видавання „Свободи". В. Малевич: Ми не можемо відразу втяти забагато. Тепер ми звільнили від плачення за „Свободу" неграмотних і тут роджену молодь, а як бизнес корпорації піде добре, то на наступній конвенції може й зможемо знизити оплату за „Свободу" до 15 центів.

Дел. 141 від., І. Кузь, ставить внесення, поперте делеґатом відділу 364, щоб приняти звіт статутової комісії в цілости.

Дел. 21 відділу, Т. Смик, питається: Де є запорука, що нова корпорація не буде контрольована якоюсь політичною групою? Голова статутової комісії, Р. Смук: Цього не бійтесь, бо конвенція й дальше зможе надавати напрям „Свободі". Отже запорука буде тасама, що тепер є.

Дел. 104 відділу, Г. Мисак, питається, хто буде платити робітникам „Свободи". Р. Смук: Корпорація „Свободи". Дел. 196 відділу, А. Шостак, побоюється, чи члени схочуть платити за „Свободу", коли вона стане орґаном якоїсь партії. Також питається, хто буде брати зиски з того підприємства. Р. Смук: На першу заввагу я дав уже відповідь, а щодо зисків, якщо такі булиб, то вони належалиб до „Свободи". Дел. від. 194, П. Бартків: Резолюцію, яку читав В. Малевич, треба приняти, але треба бачити ще й другу сторону цеї справи. Коли хочемо діставати якнайбільше нових членів, то треба звільнити від „Свободи" всіх теперішніх членів, що не хочуть її читати, а тоді вже не буде ніяких перешкод в орґанізуванні членів, бо табелька У. Н. Союзу зрівняється з табельками американських асекураційних компаній. Тому я ставлю внесення, щоб звільнити від плачення „Свободи" всіх членів. Дел. 332 від., І. Каштанюк, заявляє, що йому прикро, що він мусить поперти внесення большевика в справі звільнення всіх членів від плачення за „Свободу". Бо коли ми бажаємо знизити вкладку членів, говорить І. Каштанюк, то це якраз є найкращий спосіб.

Д. Галичин: Це добре, що ми звільнимо від плачення за „Свободу" тих, що зовсім не вміють читати ані писати, й тих, що тут роджені. Це конечно треба зробити. Інша справа є, якби ми хотіли перейти на добровільну передплату „Свободи" членами. Колиб так зробити, то певно якась частина членів не передплачувала би часопису. Тимсамим „Свобода" розходилась би тоді в меншому числі і її не можна булоб дістати по тій ціні, по якій тепер члени дістають. Передплата „Свободи" моглаб тоді коштувати члена не $3.60, але може ще раз стільки річно. Отже замісць полекші, прийшов би новий тягар. Бо скористалиб тільки ті, які зовсім заперестали би передплачувати „Свободу", а знов ті тисячі членів, які не можуть обійтися без „Свободи" й будуть її завжди читати, мусілиб платити далеко більше, ніж тепер платять.

Дел. від. 25, О. Ревюк: Треба вияснити справу, хто видає ґазету, хто за неї відповідає та хто за неї платить. Тепер „Свобода" є орґаном У. Н. Союзу, який занимається асекураційним бизнесом, а в додатку видає ґазету. У. Н. Союз уживає ґазети на те, щоб пропаґувати потребу обезпечення та діставати на те обезпечення якнайбільше членів. Уже основоположники Союзу вважали, що без часопису не можна буде вести як слід асекураційного бизнесу. Сьогодні ми є тої самої думки, бо Союз мусить мати ґазету, яка помагалаб йому в орґанізуванні членства. Та з другої сторони, тому, що У. Н. Союз є власником ґазеси, то може прийти до того, що через необережність редактора чи з якоїсь іншої причини, Союз може потерпіти фінансово. Ця власне обставина промовляє за те, що треба конечно відділити ґазету від У. Н. Союзу.

Дел. від. 239, д-р В. Ґалан, в засаді є за відлучення „Свободи" від У. Н. Союзу, а тільки побоюється, що трудно буде ствердити, хто є зовсім неграмотний, а тимсамим управнений до звільнення від оплати за „Свободу".

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

В ІМЯ БЕЗСТОРОННОСТИ.

Премієр кабінету міністрів канадійської провінції Онтаріо, Мичел Гепборн, виступив 26-го червня на літній конвенції Ліберального Союзу Двацятого Століття, в Орілії, Онтаріо, з промовою, в котрій атакував президента Рузвелта.

Закидав Гепборн президентові Рузвелтові зміну поглядів на питання вживання насильства в робітничій боротьбі. Казав Гепборн, що президент Рузвелт нині стоїть по стороні Джана Луиса, голови комітету Промислової Організації, котру Гепборн винує за насильства, а стоїть за нього тому, що мовляв, Луис дав на політичну кампанію президента Рузвелта $500,000. Щоб доказати зміну в поглядах президента Рузвелта, премієр Гепборн наводив гострий виступ Рузвелта в 1922-гім році проти так званого розстрілу майнерською юнією з Джаном Луисом на чолі робітників, що посварилися з цею юнією.

Дня 29-го червня, як доносить „Ню Йорк Таймс", премієр Гепборн признав, що наведену ним промову, котрою Гепборн доказував опортуністичну зміну поглядів у президента Рузвелта, виголосив не Френклин Д. Рузвелт, але полковник Теодор Рузвелт.

ХТО ВИНУВАТИЙ?

Признавши, що він приписав промову полковника Теодора Рузвелта теперішньому президентові Френклинові Рузвелтові, премієр Гепборн каже, що він за цю помилку не винуватий.

Каже премієр Гепборн, що він за цю інформацію не винуватий, бо він узяв свою інформацію від журналу „Айорн Ейдж", котрий, на думку Гепборна, є відповідальним видавництвом. Це, видно, воно помішало президента Рузвелта з полковником Рузвелтом.

Чи справді винуватий лише „Айорн Ейдж"? Чи це справді пристойно, премієрові уряду робити президентові держави закид політичного опортунізму, а потім казати, що це не я зробив помилку, а газета, з котрої я взяв вістку?

ЧИ СПРАВДІ НЕ РОБИТЬ РІЖНИЦІ?

Замітно теж, що премієр сказав про свою помилку ще такі слова: „Це мені не робить ріжниці, чи наведені слова сказав Теодор Рузвелт, чи Френклин Д. Рузвелт".

Може премієрові Гепборнові це справді не робить ріжниці, але чи справді можна доказувати опортуністичну зміну поглядів у президента Френклина Д. Рузвелта, порівнюючи становище Френклина Д. Рузвелта в 1937-мім році зо становищем Теодора Рузвелта 15 літ тому?

Чи це справді не робить ріжниці, коли за те, що завинив швець, повісили шевця, чи ковалю?

ПОЩО ПИТАННЯ?

І знов я виписав цілу низку питань. І знов хтось спитається, як уже дехто нераз питався: Пощо все питатися?

Я міг би навести відповідь жида, котрий, запитаний, чому він усе питається, а навіть на питання відповідає новим питанням, сказав: „А чому би ні?"

Та тут попадає мені під руки стаття відомого англійського критика Монкгавза під заголовком „Запити", в котрій він каже: „Один письменник вказав недавно в журналі „Видавець і книгопродавець", що ми живемо в „тіні величезного й всеобіймаючого знаку питання". Ну, я думаю, що запитання є знаком життя та що як ми відповіли вдоволяючо на всі наші питання, ми перестаємо жити".

І на доказ, що він ще живе, критик подав від себе цілу низку питань.

ЧОМУ ПОЕТ ПРО ПОЕТА?

„Свобода" дала оноді голос Матвієві Костишиному скритикувати поезії інших поетів, котрі висилали були свої поезії до „Свободи", а котрих імена „Свобода" лишила в тайні.

Дехто теж цьому дивується. Щоби подати новий причинок до цієї справи, наведу слова згаданого вгорі Монкгавза, котрий радив журналам уживати до критики повістей письменників, що пишуть повісти, а до критики поезій — поетів.

Писав Монкгавз: „Згідно з засадою, що треба посилати злодія зловити злодія, письменник, що пише повісти, завважає в чужій повісти речі, яких звичайний критик не завважає".

ЧИ НЕ ОБРАЗА?

Очевидно англійський критик може собі преспокійно порівнювати критикування письменників письменниками до ловлення одного злодія іншим, але чи міг би український газетяр таке сказати, не наразивши собі людей?

В Англії такі вискази розуміють усі читачі як просте порівняння.

У нас, як не ображуться поети, то ображуться злодії.

ЩО ВІН СКАЗАВ?

На конференції президента Рузвелта з представниками газет, що відбулася в Білім Домі 29-го червня, один з газетярів запитався його, чи він буде кандидувати втретє на уряд президента Злучених Держав. Президент сказав, що погода дуже гаряча. Коли потім інший газетяр запитався президента теж саме, президент порадив тому газетяреві наложити на голову „данс кеп", себто „шапку дурня", піти в кут й обернутися набік від решти людей.

Слова президента Рузвелта натякають на звичайні в Америці поговірки й звичаї, я ких не знають усі імігранти.

Коли президент сказав, що тепер мусить бути гаряче, то це не був викрут, але натяк на те, що висока температура мутить людині голову. Президентові слова про „шапку дурня" натякають на кару, котру давно практикували загально в американських школах на тупих чи лінивих учнях. (У деяких школах таким учням накладали ослячі вуха). Отже президент сказав першому газетяреві, що йому помутилося в голові, а другому, що він дурний школяр.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ВА „МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ" В ПРАЗІ

(Комунікат).

31. травня 1937 р. відбулися річні збори Т-ва „Музей Визвольної Боротьби України" в Празі під проводом голови Т-ва, акад. проф. д-ра С. Смаль-Стоцького, при участі 33 членів Т-ва.

Відкриваючи збори, голова Т-ва згадав теплим словом померлих у звітнім році членів-фундатора Т-ва проф. Федора Щербину, члена-фундатора та довголітнього члена ревізійної комісії Т-ва Івана Мірного та жертводавця-добродія Українського Дому в Празі Дениса Евстахієвича. Збори вшанували память цих померлих станням.

Після затвердження протоколу минулорічних загальних зборів секретар Т-ва проф. С. Сірополко подав звіт про діяльність управи за час від 30 квітня 1936 р. по 31 травня 1937 р.

Зі звіту управи дізнаємося, що по 31 травня 1937 р. в Т-ві було 124 члени. В часі звітного року управа відбула 8 засідань.

Головніші справи, якими займалася управа у звітному році, були такі: Управа прикладала всі старання до того, щоб осягнуло позитивне вирішення її прохання перед магістратом гол. м. Праги про уділення землі під будову Українського Дому в Празі. З тою метою, між іншим, відвідала спеціяльна делегація управи на чолі з головою Т-ва як пріматора м. Праги д-ра Баксу, так і його заступників, д-ра Штулу та п. Кельнера. Хоч пріматор і його заступники поставилися прихильно до прохання Т-ва, то міська рада на засіданні 5. березня 1937 р. відмовилась уділити участок землі в Дейвіцях (ч. 15 бльоку 125) з тої причини, що магістрат потребує того участка для обміну. Внаслідок такого рішення міської ради управа на засіданні 11. березня 1937 р. визнала бажаним купити участок землі або будинок більш-менш відповідний для Музею. Від того часу управа займається вишуканням відповідної парцелі чи будинку для приміщення в ньому Музею. Управа сподівається, що Т-ву вдасться в 20-ту річницю проголошення самостійности України забезпечити Музей власною домівкою.

Тому, що помешкання Музею та гаражі при ньому надзвичайно переповнені річами, що далі не було де приміщувати нових збірок, управа винаймила від 1. жовтня 1936 р. кватиру з 3 кімнат поруч з помешканням Музею за плату 3,000 кч. річно, причому за користування одною кімнатою для засідань Української Наукової Асоціяції дістає ві згаданої асоціяції 750 кч. річної арендної платні.

Для посилення збіркової акції на Українській Дім у Празі управа визнала бажаним відрядити голову Т-ва на весні 1937 р. до Злучених Держав Америки та просити члена-фундатора Т-ва і довголітнього члена управи, проф. Д. Дорошенка, приняти на себе представництво Т-ва в Канаді, куди його запрошено на літні вакації ц. р. для виголошення наукових викладів для тамошнього українського громадянства. На жаль, стан здоровля голови Т-ва, проф. С. Смаль-Стоцького, не дозволяє йому поїхати до Америки в справах Т-ва цієї весни, а проф. Д. Дорошенко листовно повідомив управу Т-ва про свою згоду взяти на себе представництво Т-ва для поширення відомостей про Музей серед канадійських земляків та акції на користь Музею.

Впродовж звітного року управа видала друком три числа „Вістей" та на циклостилі три числа „Бюлетеня" Музею виключно для редакцій українських часописів.

Скарбник Є. Вировий подав грошеве звідомлення за 1936 р., з якого видно, що в 1936 р. вступило пожертв на Український Дім у Празі 46,927 кч. 20 г.; залишилося в касі від 1935 р. 160,803 кч. 19 г., поступило 4,811 кч. 90 г.; разом на 1. січня 1937 р. прибутку було 212,542 кч. 29 г.; з тої сум витрачено в 1936 р. 14,575 кч. 80 г. 1. січня 1937 р. фонд Українського Дому в Празі складав суму 197,966 кч. 49 г.

На Музей поступило пожертв, членських вкладок і зворотів видатків 3,091 кч. 15 г., залишилося в касі з 1935 р. 1,112 кч., а витрачено 11,821 кч. 80 г. (тимчасова позичка 7,618 кч. 65 г. на платню за помешкання до отримання грошей від жертводавця п. К. Лисюка).

Голова Комісії Українського Дому в Празі подав у звіті комісії відомости про те, як розділяються поступлення звітного року на Укр. Дім у Празі по окремих країнах: Американські Злучені Держави 20,276 кч. 35 г.; Галичина 7,399 кч. 10 г.; Ч. С. Р. 6,153 кч. 30 г.; Польща, Волинь, Холмщина 2,658 кч. 40 г.; Румунія і Буковина 1,621 кч.; Франція 1,383 кч. 80 г.; Бразилія 532 кч.; Бельгія 268 кч. 55 г.; інші країни 6,544 кч. 70 г.

Член управи архітект Корнійчук подав інформації про перебіг справи підшукання для купівлі Т-вом парцелі під будову Укр. Дому в Празі або вже готового будинку для приміщення в ньому Музею.

Директор Музею проф. Д. Антонович у свойому звіті сказав, що впродовж звітного року було 2,289 поступлень річами. Відділ часописів має тепер 1,426 українських часописів та 284 часописи українські. Значно збільшились інші відділи Музею, особливо бібліотечний, завдяки пожертві проф. д-ра С. Смаль-Стоцького своєї бібліотеки в скількости до 3,000 томів. У звітнім році утворено кілька нових відділів і колекцій, а саме, шевченківський відділ, який уже має 28 ріжних видань „Кобзаря"; відділ Підкарпатщини; збірку жалібних оголошень і стрічок з вінків; збірку портретів українських учених, письменників і політично-громадських діячів; збірку печаток українських установ і організацій.

Ревізійна комісія для переведення ревізії грошевих оборотів Т-ва ствердила в свойому акті, що всі запаси в книгах скарбника відповідають оправдуючим документам, а цифрові дані річного звіту відповідають записам у книгах; висловила кілька побажань, в числі їх побажання прискорити й активізувати збіркову акцію, бо затягнення її на довший час що далі даватиме менші результати і віддалить конечну мету збірки будування дому.

Ревізійна комісія для ревізії збірок Музею ствердила, що з найняттям від 1. травня 1936 р. ще 3 кімнат для Музею умовнини впорядкування і збереження збірок значно покращали, але матеріялів поступає до Музею так багато, що нема змоги подрібно розібрати всі речі та зробити їх приступнішими для наукових працівників.

Після затвердження звітів управи та її органів загальні збори ухвалили абсолюторію і подяку управі, ревіз. комісії та дирекції Музею, а також висловили подяку почесному членові Тов. Каленикові Лисюкові, за те, що своїм коштом оплачує помешкання Музею, американським землякам за їх щедру допомогу Т-ву та взагалі всім жертводавцям на Укр. Дім у Празі, всім установам, організаціям і особам, що своїми пожертвами річей причинилися до поповнення Музею, усім співробітникам Т-ва за їх безкорисну працю для Т-ва та українським періодичним органам за їх прихильне ставлення до Т-ва взагалі та до збіркової акції зокрема.

Головою Т-ва збори через акламацію одноголосно вибрали проф. д-ра С. Смаль-Стоцького, а членами управи: проф. А. Яковлева (заступник голови), проф. С. Сірополка (секретар), Є. Вирового (скарбник), д-ра Борковського, арх. А. Корнійчука і З. Мірну. До ревізійної комісії увійшли: доц. Г. Кабачків, проф. Б. Мартос, д-р В. Орелецький, проф. В. Гармашів, проф. В. Садовський та М. Росіневич.

На пропозицію управи збори приняли до складу Т-ва 11 нових членів.

Розмір членської вкладки на 1937 р. встановлено в сумі 10 кч. річно.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА.

Дня 30-го червня зістав забитий автомобілем **Юрко Лях,** член Тов. ім. Богдана Хмельницького, відд. 133 У. Н. Союзу в Нюарку. Покійний походив зо села Високо Вижне, повіт Турка. Оставив жінку і пятеро дітей. Похороном займається М. Литвин, 338 MORRIS AVE. Похорон відбудеться в суботу рано, в годині 9-тій з дому жалоби, 166 JOHNSTON AVE., до гр. кат. церкви в Нюарку. В. И. П.

КОРОЛЕВА ВОВКІВ ІЗ СКЕЛЬНОГО ОСТРОВА.

На південно-індійському океані лежать самітні незамешкані Кергленські острови. Відкрив їх у 1772. році славний бретонський мореплавець Йвес Керглен-Тремарек. Два роки пізніше зайняв їх для Франції Росневе. Тепер це найбільше на південь висунена французька посілість. Острови ці мають навіть столицю Сант Жан д' Арк, портове місто з примітивними хатинами в яких жили давніше ловці китів, а сьогодні відбідують це місце часом метерольоги.

Кергленські острови це велика скельна пустеля. Та всеж є там життя. Підсоння гостре та мрячне, одначе зносне для людей. Хоч мряка тут густіша, ніж в Англії, повітря чисте та здорове, нежитя й перестуди тут невідомі. Росте тут коло 1,500 ріжних ростин, переважно листатих. Найбільшою з них є кергленська капуста, що є головною поживою і зарадою ліком проти шкорбуту.

На Кергленських островах живуть ріжні звірята, як леопарди, морські слони, ластівки, меви, качки, раки, мякуни та ріжні малі звірятка, вкінці ріжні хрущі та мухи, одначе без крил. Крім того живе там пять до шість родів пінгвінів.

Острови ці наче створені для людських осель, колиб не лежали так далеко від цивілізованого світу. Ця віддаль унеможливлює досі всякі кольонізаційні пляни цього південного раю.

А всеж іще тому пятьдесять літ на островах тих жили рибалки, що масово ловили китів. Ті часи минулися. Новітня хемія виробляє дешевші товщі, тому величезна фльота довців китів поволі зникнула з тих сторін.

На цьому острові розігралася велика таємна трагедія, що потягла за собою багато жертв. Коли Керглен-Тремар відкрив у 1772. році ті острови, знайшов раз із своїми трьома корабельними старшинами, стерником Лявіналем, кватирмайстром Роджером де Крісто і старшиною Роджером Беноа далеко в глибині острова скельну печеру. Внутрі тієї печери плила підземна ріка, а береги ріки вкриті були блискучими зеленими каменями. Смарагди!

Чотири мандрівники були наче зачаровані, і тому не взяли з собою ніодного каменя на пробу, бо боялися, щоб тайна не виявилася. Потім померли, а тайну смарагдів переказали своїм дітям.

Зпочатку XX. століття вибрадася кабаретова артистка й усмирювачка диких звірів Жанна де Крісто, внучка кватирмайстра, на винайміленому кораблі, щоб забрати ті самоцвіти. У залозі корабля були не лише маляйці та мулати, але й багато усмирених вовків. Небаром висели дві дальші виправи потомків двох інших відкривників: молодого лікаря д-ра Беноа та купця Лявіналя.

Прийшло до збройних сутичок між тими трьома виправами. Згинуло кільканадцять людей у тих сутичках. Одні згинули від куль, другі розшарпані вовками, яких Жанна де Крісто, звана „королевою вовків", випустила з кліток на своїх противників.

Як скінчилися бої, всі учасники виправи дуже розчарувалися. Щоправда віднайшли скельну печеру, одначе виявилося, що ті зелені самоцвіти це були звичайні хризопрази, півшляхотні камені, дуже схожі на смарагди. Це порода кременя, що на сонці та внаслідок горяча тратить свою краску. Самособою, що вартість тих хризопразів не покрила навіть частини коштів дорогої виправи.

Розчаровані вернулись учасники всіх трьох виправ до Франції. Жанна де Крісто вступила знову до кабарету та вийшла за молодого купця Лявіналя.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ТОНТОН, МАСС.

З Націоналістичного Дня на народні цілі.

Цею дорогою складаємо щиру подяку в першу чергу о. Каськову з Вунсакет і о. Кушнірові з Бостону за те, що взяли участь зо своїми хорами, чим причинилися до звеличання Націоналістичного Дня, який відбувсь у Блекставн, Масс. Також дякуємо вунсакетським і бостонським танцюристам за їх виступ, як і тим усім, що своєю участю звеличали наш, такий успішний Націоналістичний День Загального приходу було $391.65, в чім є $20 як дар п. Стойка. Розхід виносив $236.59. Чистий дохід у сумі $154.96 розділено так: $105.96 на визвольну боротьбу, $25 на інвалідів і $25 на політичних вязнів.

Константин Бабій,
гол. окр. управи;
Іван Витязь, секр.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

Ню Йорк, Н. Й. Окружна Управа з Націоналістичного Дня $305, П. Мельник переслала $3.65, Скульський писанка $1, Мигаль-Чіпіль передала $15.37, які були зібрані на весіллю у К. Липки; М. Пеленьо переслав $36, які були зібрані у панства Чіпілів.

Нова Англія, Окружна Управа. З Націоналістичного Дня $154.90.

Шікаго, Ілл. Окружна Управа з Націоналістичного Дня $150. ОДВУ ч. 2 з шість-місячної кампанії $8, за грамоти $2, писанка $20; разом $30.

Дітройт, Міш. ОДВУ ч. 24. З шість-місячної кампанії $85, з вистави $52.18; разом $137.18. УЧХ ч. 24 писанка $22.15, з вечерка $6.25; разом $28.40.

Клівленд, О. Жін. відд. ч. 8 — писанка $70.80. М. Ярош переслав $7, які були зібрані на забаві; М. Кукіз переслала збірку $16.72 які призначені для матерей героїв, і $21 з заручин Ст. Мельника і Фр. Полівчак.

Бруклин, Н. Й. ОДВУ ч. 43 — З відчиту $11, з шість-місячної кампанії $20; разом $31.

Філядельфія, Па. ОДВУ ч. 12 писанка $44.50

Гартфорд, Конн. УЧХ ч. 5 з одноцентового фонду $13.95, на політичних вязнів $10.27.

Нюарк, Н. Дж. ОДВУ ч. 70 — $28.75.

Корона, Л. Ай. П. Дичко переслав $8.

Бетлегем, Па. М. Брус переслав із свяченого $12.55.

Пасейк, Н. Дж. УЧХ. ч. 34 писанка $10.

Джерзі Сіті, Н. Дж. ОДВУ ч. 75 — збірка $6.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 25. червня померла **Анастасія Драгущак**, членкиня Бр. Пр. Богородиці, від. 9 У. Н. Союзу в Ст. Клер, Па. Покійна походила зо села Кулюшне, повіт Санок, Галичина. Полишила мужа Івана і семеро дітей. Похорон відбувся дня 28 червня з церкви св. О. Николая.

В. Й. П.

КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(53)

Німа також придивлялася до цієї події. Вона була певна, що Тарзан дасть собі раду з „дурним кущем". Коли він поборював тигрів, львів і вужів-давунів, то щоб він не дав собі ради з кущем, що не вміє ні скакати ні бігти? Ні. Та скоро на неї найшов жах. Вона побачила, що Тарзан замовкає. Вона з цілої сили зверещала: „Борися, Тарзане, борися!"

Фактично Тарзан не піддавався. Він ніби замовк, але в дійсності випробував силу своїх мязів у ногах. Він тепер бачив, що ціла надія міститься в його ногах. Ось тому він старався всю енергію свого тіла скупчити в своїх ногах і попросту вирвати цей проклятий кущ з корінням. Навершився з цілої сили, він шарпнув тілом угору.

Під ним справді затріщало коріння куща. Тоді він повторив те саме ще кілька разів. За кожним разом тріщало коріння куща, і він ступнево тратив силу. Індіяни з жаху замовкли. В очах Джорджа появилась нова надія. А Німа верещала мов навіжена: „Добре, добре, Тарзане. Лиш так далі. Невже ти позволиш, щоб тебе задушив паршивий кущ?"

Тарзан сіпав конвульсійно своїм тілом, підриваючи куща в самій основі. Вкінці він підірвав усе коріння і кущ повис йому на плечах. Ступнево сила звоїв почала слабнути й звільнювати свої жертви. По кількох наступних хвилинах Тарзан і Юля були вільні. Та тепер їм грозила друга небезпека: два індіяни наміряли своїми стрілами до них.